

bulletin Střediska východočeských spisovatelů

číslo 53 ❖ ročník XIV ❖ 2018

Jana Macáková, Ilustrace

BLAHOPŘÁNÍ K JUBILEU JANY MACÁKOVÉ

Rozhovor s Janou Macákovou

Jak jste začínala?

Už v dětství mě bavilo dívat se na svět přes objektiv fotoaparátu. Učarovaly mi knihy velkoformátových fotografií a rodinná alba.

Jestli lze u mne mluvit o nějakém uchopení výtvarných schopností, pak to byla fotografie.

Po čtyřiceti aktivních letech ve výzkumném ústavu můj koníček nabíral na intenzitě. Navázala jsem spolupráci s magistrátem, krajským úřadem a dalšími. Publikační činnost, zejména propagace rodného města a Východních Čech byla prezentována na stránkách knih, časopisů, CD Pardubický kraj atd.

Proč jste se na tuto dráhu vydala?

S létem 2007 přišel komplikovaný úraz pravé ruky a fotoaparát dočasně osiřel. Náhodnou informaci o kurzu „Psychologie a kreslení“ jsem proměnila v jeho absolvování. Procvičování zápěstí a uchopení tužky mě dovedlo až ke kresbě. Objevila jsem pro sebe nový svět prolínání barev a tvarů. V abstraktním kreslení jsem našla dosud nepoznané dobrodružství, které poskytuje svobodu a kreativitu a uvolnění.

Zařadila jsem se mezi ty, pro které úraz znamená i poznání něčeho nového a obohatilo můj život o novou radost, kterou mně kreslení přináší.

Čeho jste dosáhla?

Během působení ve výtvarné sekci jsem uskutečnila několik výstav jak fotografických, tak obrazových, v Pardubicích i dalších městech.

Za úspěch považuji uveřejnění mé fotografie Pernštýnského náměstí na prezentačním panelu v Bruselu při představování Pardubického kraje.

Děkuji Pavlínce Václavíkové, že mě před léty přivedla do kolektivu lidí, kteří svými tvůrčími schopnostmi a elánem usilují o pozvednutí kulturního dění ve společnosti.

V popředí mého zájmu je v současné době kompletace časosběrných fotografií Pardubic od 40. let po současnost.

Otázky položila Pavlína Václavíková

BLAHOPŘÁNÍ K JUBILEU JANU STEJSKALOVÍ

Jan Stejskal je členem Střediska východočeských spisovatelů od roku 2007 a je třeba říci, že má za sebou řadu úctyhodných úspěchů v literární tvorbě. Vydal zatím devět knižních titulů, jmenovitě: **Chrudimské příběhy v kresbách, povídkách a příslovích** (2004), **Pověsti a příběhy z Chrudimska a Nasavrcka** (2006), **POKLADY Železných hor** (2008), **Cesty a návraty** (2010), **Poslové minulých časů, tajemství libáňské hájovny** (2010), **Pověsti a příběhy staré Chrudimě** (2011), **Ztracený obraz** (2015), **Tajemství chrudimských domů** (2015), **Ozvěny trpkých let** (2016). V pořadí desátá knížka vyjde letos na podzim v Galerii Art Chrudim jako závěrečná část „Chrudimské trilogie.“

K tomu je třeba dodat, že všechny knížky jsou vybaveny vlastními ilustracemi autora.

Jan Stejskal má rovněž blízko k hudbě. Od roku 2014 píše scénáře a hudbu pro vokální skupinu Nestejskáme si. **Ctnosti a neřesti** byly inspirovány sochami Matyáše Brauna. **Labyrint světa po 386 letech**, Komenským. V letošním roce vznikl pořad **Královna lípa vypráví**, je věnován stému výročí vniku ČSR. Připravuje: Hledači (hudebních) pokladů z písni sběratelů a pořad: *Láska ti sílu dá*.

Působí i jako ilustrátor knih dalších autorů. Např. J. Procházková: *Z pamětí pana učitele Vladimíra Břízy* a M. Koreček: *Pověsti z Chrudimska nesou se nocí*. Svě kresby vystavoval v Galerii Art Chrudim a na zámku v Nasavrkách.

Zúčastňoval se literární soutěže Poklady královských věnných měst a třikrát získal první cenu. Přispíval do Chrudimských vlastivědných listů.

Za svůj významný podíl na kulturním rozvoji v roce 2014 byl oceněn titulem **OSOBNOST MĚSTA CHRUDIM**.

JAN STEJSKAL

BOTY Z DALEKÝCH KRAJŮ

*Když se před desítkami let v Chrudimi prováděla rekonstrukce Široké ulice, viděl jsem, jak od auta projíždějícího stavbou odlétla dlažební kostka a trefila se rovnou do skla výkladní skříně, kterou po mnoho let zdobily boty – výrobky místní továrny na obuv, v jejímž čele stál **Bedřich Leopold Popper** (1866–1941). Jako by tato událost symbolizovala zánik úspěšné firmy, jejíž výrobky od roku 1893 šly do celého světa. Byly zárukou kvality a závod se stal vzorem moderního podnikání.*

Zvonek u vchodu do malého krámků v Novoměstské ulici se rozezněl a přivolal obuvníka Františka Havla z jeho dílny za pult, k zákazníkovi.

Pan Havel byl štíhlý, vysoký muž s fousky pod nosem a trochu rozježenými vlasy. Špičku jeho nosu zdobily brýle, bez nichž bylo těžké si ho představit. Zadíval se přes obroučky na zákazníka a řekl: „Budte vítán, pane Zizius. Vypadá to na nové podrážky,“ odhadl ihned přání zákazníka.

„Je to tak,“ přisvědčil pan Jan Zizius a pokládal obuv na pult. „Přitom tyhle boty něco vydržely.“

„Jisté jsou od pana Poppera,“ odhadoval Havel.

„A víte, že ne? Nebudete věřit, ale procestovaly se mnou půl světa. Přivezl jsem si je až ze Singapuru.“

„Až tak zdaleka? To mají československé firmy ve světě takovou konkurenci?“ divil se obuvník.

„Nachodil jsem se v nich dost,“ řekl pan Zizius. „Vydržely hodně a dlouho. Jak vidno, i v zahraničí dokáží vyrobit pořádné boty. Nejen u Bati nebo Poppera.“

„Asi byly pěkně drahé.“

„To ano, ale vydržely dlouho,“ zopakoval Zizius. „Ale i ty nejlepší potřebují po čase opravu.“

„Samozřejmě,“ souhlasil Havel. „Dostanou nové podrážky a ještě se v nich nachodíte. Koukám na ty čínské klikyháky,“ zahleděl se na označení ve spodní části bot. „Netušil jsem, že Číňani mají takovou výrobu. Vždycky jsem si myslel, že Čína je dost zaostalá část světa.“

„Singapur nepatří k Číně, leží trochu jižněji,“ poučoval zákazník. „Ale Číňanů tam žije a pracuje dost.“

„Vy legionáři jste poznali pěkný kus světa,“ řekl uznale pan Havel.

„To máte pravdu,“ odpověděl pan Zizius a rozpovídal se: „Na Singapur mám ty nejlepší vzpomínky. Po té strastiplné cestě vlakem do Vladivostoku byla cesta lodí už snesitelnější. Několikadenní zastávka v Singapuru kvůli nakládání uhlí ve mně zanechala nezapomenutelný dojem. Představte si – ohromné překladiště zboží nejrůznějšího druhu, mezi tím dělníků jako mravenců, a pak samotné město. Hemžení lidí, ženy v pestrých hedvábných šatech, všude ale pořádek a čistota. A pak ty pagody, kláštery a široké ulice plné luxusních hotelů a obchodních domů, výklady plné zboží. Nekupte si něco! Na tyhle boty jsem obětoval skoro všechny své peníze. Ale čím dál od středu města, tam bylo chudo a samé chatrče. Prostě město neuvěřitelných rozdílů.“

„Odtamtud vás ale čekala ještě dlouhá cesta,“ podotkl pan Havel.

„Samozřejmě. Ještě Port Said, ale na konci cesty Terst. Pak už jsme přesedli na vlak a plni nadšení dorazili až do Prahy.“

„Tak naši výrobci mají v světě konkurenci,“ rozumoval obuvník a navracel zákazníka z dalekých krajů zpět do Chrudimě. „Myslím, že koupěschopnost našich lidí trochu klesá. Poznám to podle toho, že mám čím dál více bot na opravu. Lidé si dají raději opravit staré boty, než aby kupovali nové.“

„Pan Popper to nemá lehké, ale myslím, že jeho fabrika pořád dobře funguje.“
„To je pravda,“ přisvědčil Havel. „Horší to měl za války. Spousta zaměstnanců musela narukovat a ubyla pracovní síla. Držela ho však nad vodou výroba vojenské obuvi. Ale po válce se brzo vzpamatovali.“

„Slyšel jsem, že za války přesto své zaměstnance hodně podporoval.“
„To ano, zajistil pro ně levnější potraviny, mouku, uhlí...“
„I teď se o ně dobře stará. Staví pro ně domy, přispívá městu na chudé a nemocné...A přitom se drží ve výrobě hned po Baťovi.“

„Teď je na výši, to je pravda. Ale poklesne-li domácí nákup, bude to horší. Poklesne výroba, začne propouštět, nebo snižovat platy...“

„Nesýčkujte,“ odpověděl Zizius. „Zatím řeší situaci vývozem. V zahraničí má dobré jméno. A doma snižuje ceny, podobně jako Baťa.“

„Jenže lidé tomu moc nevěří. Když klesne cena obuvi, myslí si, že není tak kvalitní.“

„I to je možné,“ připustil pan Zizius. „Ale oni si s tím továrníci jistě dobře poradí.“

„Tak příští týden se stavte,“ ukončil pan Havel debatu. „Až trochu zdolám nápor práce. Prosedím na tom svém verpánku pořádný kus dne. Už mne z toho někdy bolí záda.“

Pan Zizius se odporoučel a obuvník se vrátil do svého království – do dílny naplněné botami, kopyty a zouváky a hlavně vůní kůže. Usedl na verpánek a dal se do práce. V mládí jsme běhali bosí, pomyslel si, pro někoho byly boty úplný přepych, a jak se to teď změnilo. Přemýšlel o Ziziusově vyprávění i o Popperově továrně. I v našem městě jsou po válce mezi lidmi značné rozdíly. Ale je potěšitelné, že ti bohatší nezapomínají na své spoluobčany. Pan Popper dal lidem práci a obul spoustu lidí. Po válce se jeho fabrika stala vedle Baťovy druhou největší v republice.

Hlavou mu prolétaly myšlenky o tom, co se o rodině Popperových ve městě povídá. Od zaměstnanců věděl hlavně o výrobě. Dva a skoro půl tisíce bot denně, to je tedy pěkná dávka. Hovoří se o nových strojích, o neustálém vybavování továrních prostor a o přístavbách. Prý mají nové šicí a žehlicí stroje, stroje na štípaní kůže, zařizuje se ústřední topení, rozšiřují se prodejny po celé republice...

Taky bych nějaké stroje potřeboval, pomyslel si pan Havel. Zatím tady vysedávám skrčený na svém verpánku – a pracuji také jednotvárně jako stroj; ještě že přicházejí zákazníci a mohu se narovnat u prodejního pultu.

Jak vlastně taková rodina továrníka žije, přemítal. Člověk by řekl – jen samá práce. Nic víc se o nich v podstatě nepovídá... Ví se jen, že manželé Popperovi přispívají městu na péči o chudé, nemocné a válečné invalidy. Co ještě zaslechl, je, že pan Popper prý výborně hraje na klavír a jeho syn také. Přispěli prý značnou

částkou na obnovu Chrudimské filharmonie. Hovoří se o přátelství s Wiesnerovými... Spojuje je prý muzika a hodně tenis a jiné sporty, a také prý kartičky.

Takové myšlenky šly hlavou pana Havla. Na řadu přišly při práci i boty pana Zizius. Musí je opravit co nejdříve. Pan Zizius je vážený občan, jeden z těch bojovníků, kteří přispěli velkou měrou ke vzniku nového státu a s nimiž vykonal strastiplnou cestu přes půl světa až do svobodné vlasti. Jeho boty měly pro pana Havla vůni dalekých krajů.

Dal se do práce, ale najednou se zastavil. V dílně byl sám, ale kdyby ho někdo pozoroval, nestačil by se divit nad náhlou změnou jeho chování. Pan Havel totiž dostal záchvat smíchu. To se stává při jednotvárné práci, kdy organismus zavelí pohov, oddech, odpočinek. A smích je to nejlepší, co může blahodárně působit. Proto si pan Havel někdy při práci prozpěvoval a byl rád, když si mohl pohovořit se zákazníkem. Tohle byl ale přímo výbuch smíchu a nepřešel by jen tak lehce, kdyby ho zvoneček nezavolal zase do krámu.

Za týden si přišel pro své boty pan Jan Zizius. Havel se jen potutelně usmíval.

„Tak podívejte, nové podrážky, ty ještě něco vydrží,“ řekl svému zákazníkovi. „A jestlipak jste si ty boty někdy pořádně prohlédl?“

„Jak by ne,“ bránil se Zizius. „Vždyť mají krásný elegantní tvar. Jen na podrážkách jsem si všiml, jak se pomalu opotřebovávají při častém použití. Ale to čínské písmo, které vypadá jako rozsypaný čaj, tam ještě vydrželo.“

„A jestlipak jste se podíval někdy také dovnitř?“

„Jistě, podíval, ale co by tam bylo k vidění?“

„Tak třeba tohle,“ řekl pan Havel a přistrčil boty blízko k očím zákazníka a ještě mu k tomu posvítíl baterkou, kterou vytáhl z kapsy své pracovní zelené zástěry.

„To je přece...pokud mne oči neklamou...“

„Ano, písmena F.L.P., značka pravého výrobce, jehož sídlo je přímo v našem městě. Fridrich Leopold Popper.“

„Neuvěřitelné,“ vzdechl pan Zizius.

Chvilí bylo ticho, ale pak se dali oba do hlasitého smíchu. „Tak já se vychloubám cizí obuví, a ona pochází přímo z našeho města,“ kroutil hlavou majitel bot. „Boty oběhly svět, aby se vrátily do místa svého vzniku. Pak že není chrudimská výroba obuvi světová. Popperova obuv do celého světa!“

„Tak až na druhém konci světa vědí, že je nějaký Popper a nějaká Chrudim!“ přidal se pan Havel.

„Asi všichni nevědí,“ mírnil ho pan Zizius. „Ale my můžeme být hrdi, že tu máme takovou světovou firmu.“

„Tak ať vám boty ještě dlouho slouží,“ popřál obuvník.

Pan Zizius zaplatil opravu, a ještě než odešel, oba se srdečně a od plic zasmáli.

(Z připravované knihy STOPY CHRUDIMSKÝCH OSOBNOSTÍ)

BLAHOPŘÁNÍ K JUBILEU DRAZE ZLATNÍKOVÉ

Draga Zlatníková patří mezi autory, kteří nejen že sami píšou, ale i překládají cizí autory. V rámci blahopřání jsme ji požádali, aby nám něco o sobě napsala.

Tak, a je to tady! Dopřítčila se pětasedmdesátka a já nevím, zda se mám radovat (že jsem se dožila), nebo se děsit (že je mi už tolik). Naštěstí mám dost aktivit a povinností, takže si tuto realitu nestihám uvědomovat. Oпустиła mě touha publikovat svoje vlastní verše a mohu více času věnovat překládání, a to dokonce prózy. Kolem sedmdesátky přišla první nabídka z nakladatelství Portál Praha na překlad z charvátštiny (Dárek pro Ježíška), potom z Garamondu (překlad ze srbštiny) a do třetice z For Prague na revizi překladu z charvátštiny. No to je přece bezva – vědět, že o vaši práci někdo stojí, a to bez ohledu na váš věk. Při překládání zažívám velká dobrodružství, ale často také velkou dřinu, čeština je totiž velice bohatý jazyk a dovede zkomplikovat výběr slovní zásoby.

Přítom jsem ale neopustila aktivní účast v přípravě „Jivínského Štefana“ – to je hodně hodin nad nominačními tabulkami, podílím se na přípravě festivalu „Jičín – město pohádky“ - už 28 let (letos připravuji vzpomínkový večer k poctě Marie Kubátové), podle možností pomáhám spolku „Přátelé Šolcova statku, z.s.“. Jsem členkou „Obce překladatelů“ a sleduji dění kolem překladatelské činnosti. Co se týká překládání, mám následníka v jednom ze dvou synů, u vnoučat je na odhad talentu ještě brzo. Druhý syn tíhne více k fotografování motýlů a jevíu kolem nich, manžel má výtvarný talent, který se uplatňuje třeba v drobné grafice, např. v pozvánkách na nějaký pořad z mé tvorby apod. Svoji tvorbu a překlady občas prezentuji na komorních setkáních. Moje aktivity mají však také stinnou stránku – nestihám všechno zařídit včas, nestihám udržovat perfektní pořádek a moje skříně mají „zauzlení střev“. Také vážne moje korespondence se zahraničím, kde mám poslední přímou sestřenicí (v Záhřebu v Chorvatsku) a moc se raduji z každého kontaktu s ní – obnovuji tak svoji charvátštinu. Podobně to funguje s němčinou – rodina mého bratrance v Německu neumí ani slovo česky. Uvědomuji si, že jsem během svého života nakoukla do pěti jazyků a že je hrozně přímá mít u postele poezii v srbštině a charvátštině, ruštině a němčině a podle zájmu si v nich číst a dohadovat se bez slovníku, co text asi znamená. Při hledání ve slovníku další den jsem potom docela překvapená, co vlastně čeština nabízí a že je to trochu jinak, než jsem předpokládala. (Mimochodem nejmíc

překladatelských oříšků mi nadělil překlad prvotiny – povídkové knížky Emira Kusturici, slavného filmového režiséra.)

V současné době nepřipravuji k publikování ani vlastní tvorbu, ani překlady, mám prostě literární dovolenou a těším se, že mě nadchne něco natolik, že zatačím zase překládat nebo psát poezii.

Dodatek k údajům v Kruhu „Kdo je kdo“

Flamandová Barbara, ...drceni koly Jaguára, ONYX Praha, 2011 (básně, část přebásnil Karel Sýs), Barbara Flamandová, Praga Mater Urbium, ONYX Praha, 2012 (trojjazyčně - básně o Praze). Próza:

Lice Stjepan, Dárek pro Ježíška, Portál Praha, 2012 (překlad z charvátštiny)

Kusturica Emir, Cizinec v manželství, Garamond Praha, 2016 (ze srbštiny)- kniha povídek –

2 povídky odvysílal Český rozhlas

Peclová Milič Ana, Proč?, For Prague Praha, 2017 (revize překladu z charvátštiny)

Nepravdělně publikuji překlady jednotlivých básní v Kobře a Čaji (vydává Václav Franc) nebo v Kruhu.

DRAGA ZLATNÍKOVÁ

Tráva

Uprostřed složitých –ismů a –ací
nezklame nikdy a je tu
podtátá, zdupaná z mrazu se vrací
poklopem hlíny, tiše a bez ovací
perlátka sluncí hýčká v sametu

Český ráj

Oči jako rosnatky hltají horizont
aby pomohly na svět slovům
pro chvíli k nevysslovení
píseň k nevyzpívání
líbeznost k nenasyčení

Zlá pravda o čase

(mé generaci)

Pravdo zlá pravdo pravdoucí
jsi ještě nutná když jsme tonoucí
v čase co protekl jindy stál?
Útratu na dny a roky spočítal
Tak pravdo dej nám znamení
zda schoval je v slepém rameni
a každý z nás ještě tam doplyne
Nebo se otevře pro jiné?

Zpod věček mi vyrůstají
paže k objímání
Takový je tisíckrát stejný
tisíckrát nový
Český ráj

BLAHOPŘÁNÍ K JUBILEU LIBUŠI MATYSÍKOVÉ

LIBUŠE MATYSÍKOVÁ

Šípková růže

Svlékání z růže
probíhá tajemně
Růže se svlékají
do lesklé červeně
Ten zázrak
svlékání
v lesku růží
je vstupenkou k nám

Do vnitřních světů
do nitra

Rámeček vzpomínek

Pomněnky v rámu uzavřené
něžně se tulí, vypráví

Zrodila nás země a vyrostli jsme
do trávy

Někdo nás zvedl a sestavil umně
do rámu

Připomíná to pohodu tak nějak
postaru

Verše zařazené v antologii BRÁNA SVĚTŮ z tvůrčích dílem 18. Dnů poezie v Broumově, která se připravuje k vydání.

- **Když není o čem mluvit, mluvíme o všem možném.**
- **Špatná hudební produkce je stále lepší než špatné zprávy.**
- **Ženy se do manželství neženou. Ani do těch se ženou.**
- **Kdyby klasici tušili, jak divadla mrší jejich hry, dali by přednost hře v kostky.**
- **V lepší zítřky příliš nevěříme, tak si aspoň dopřejeme lepší oběd.**
- **V trafice potkal muže jménem Prométheus. Kupoval si zapalovač.**

AFORISMY FRANTIŠKA UHRA

LITERÁRNÍ ČÁST

MIROSLAV KUBÍČEK

proud

proudí valí se válí
přes balvany a oblázky
voda jak bělásci

chlapecká ruka pod kamenem
bázlivě laská pstruha
večer zde usíná duha

ponořená hvězda rozzáří
našlehanou chloubu
pryč je mé proti proudu

modroslovce

modré dny
modřivě modročisté
prostor nebe klidný
svobodný jak láska

slova modřejší
netrpělivě mladá
jako když v prameni
písek si pohrává

kameny noční
osvícené lunou
kvetou modřenkou
to modronoc zpívá

komu dobré slovce
komu?
poradte bohové
komu?

zataženo

zatahuje se
jak před bouřkou
zatím nevlídno
ale jak pro koho

tlí sliby
sliby tlí
lži mlží
mlží lži

zas mluví zbraně
mocní se o moc rvou
moře pláče
živá voda pláče

ještě s pnutím

pnutí nutí nejtít pozpátku
vzpínat se a vznášet se
dotknout se slzy
když slzná slova slzí

mám rád slova
jsou jako bouřlivý klid
jako když ticho tlí
a vzlétne rorýs

zatím žíhaně živo
čekám na báseň
na slova z perel a krve
žízňivě žíznný život

(Ze sbírky PNUŤÍ, vydal v roce 2018
OFTIS v Ústí nad Orlicí)

JOSEF LUKÁŠEK

JAK FORMAN KE SVÉMU KABÁTU PŘIŠEL

Že život v horách nikdy nebyl a ani dnes není žádný med, o tom jsem vám už v jedné pohádce vyprávěl. Většina zboží se musí dovézt a to, co se na horách vyrobí nebo z lesa či ze země vytěží, je potřeba zase odvézt. Dnes se všechno vozí auty, ale dříve to musely odvézt koňské potahy.

Takovou skoro šlechtou mezi povozníky byli formani. Forman už musel mít pořádný, pevný vůz, na který se vešlo hodně zboží. Aby se nepoškodilo, bylo přikryto pevnou plachtou, aby ji neprotrhlo ani krupobití. Ale pýchou každého z nich byly koně. To museli být koníčky jedna radost. Řemení pěkně nablýskané, chomouty mosazí pobité, do zlatova vycíděné a poklice a všechny ozdoby, dodneška se jim říká darmověsy, se musely lesknout, až oči přecházely.

Mezi jinými i dva takoví jezdili do našich hor. Štandera otec byl menší podsaditě postavy, ale síly měl na svou výšku víc než dost. Nosil dlouhý kožený formanský kabát, skoro až na paty. Když ho chtěl někdo pozlobit, stačilo se zeptat, kam že jde ten kabát a koho to v sobě táhne? A hned byl oheň na střeše. On starý Štandera byl vůbec taková zápalka. Ve vteřince se dokázal rozvztekat do běla, ale v krátké chvíli se zase uklidnil a byl opět kamarádem. A právě o tomhle vzpomínaném kabátě bych vám chtěl vyprávět.

O Štanderovi se vyprávělo, že ho chtěl kdysi zahubit týništský hastrman, ten co topil formany a vykrádal jejich zboží. Štanderu, to prý byl v té době ještě mladíček, chytil u přívozu mezi Týništěm a Albrechticemi a chtěl ho stáhnout do tůně. Tenkrát byla malá voda, přívoz nejezdil a formani mohli přejet přes řeku mělkým brodem. Josef se brodil vedle vozu a dával pozor, jak se voda vlní, kde je mělko, aby koníčky mohli snadno přejet. Najednou cítil, že mu něco podtrhává nohy a chce ho to stáhnout od vozu. Josefovi se na poslední chvíli podařilo strhnout z vozu lýčenu ohlávku, sáhnul k nohám, něco tan popadl za pačesy a vší silou to vytáhl z vody. Ejhle, vodník! Než se milý zelenáč stačil ze Štanderovy síly vzpamatovat, byl svázaný lýčím a forman ho řezal bičem hlava nehlava. Teprve, když ten dareba svatosvatě slíbil, že nechá formany na pokoji a odstěhuje se někam daleko, třeba až do Labe nebo někam k horám, tak ho pustil. Odstěhoval se tenkrát doopravdy? Ano, nebo ne. Těžko říct. Ale pravdou je, že od těch dob se tam už žádný forman neutopil.

Přešel čas, Štandera projel se svými koníčky křížem krážem snad celé Čechy. Dovezl zboží i do samotné Vídně, ke dvoru císaře pána, a taky jednou musel vést sklo až do Drážďan v Německu. A zrovínka tam natrefil na partu vorařů z Týniště, kteří se pěkně po svých vraceli podle řeky Labe až z dalekého Hamburku, kam

dopluli se svými vory. To se ví, že voraři si rádi přisedli na formanský vůz, a jak Štandera cestou zpátky bral zásilky od města k městu, tak mu chlapi ochotně pomohli nakládat i vykládat.

Cesta jim rychleji ubíhala, a protože voraři byli i muzikanti, sem tam si přivydělávali na vesnických tancovačkách, takže bylo i veseleji.

Když forman vyložil posledního voraře, chlapi mu rádi něco přidali na přilepšenou, prý pro koně na oves, když je tak hezky vezli a dojel s nákladem do Chocně. Otočil koně a zamířil domů do Křovic, kde už tenkrát v kolíbcce vrískal malinký Pepíček. Cesta ho vedla kolem Tiché Orlice, když tu zahlédl ve větvích vrby cosi podivného.

„Prrr! Ou, stůj!“ zarazil koně a dívá se z cesty dolů k řece. „Co to je? Musím se tam jít podívat. Ale bez lýčeného provazu k řece nepůjdu. Už mi to jednou stačilo.“ Sebral z kozlíku lýčenou ohlávku a začal scházet k vodě.

„Co to je? Je to člověk nebo nějaký kus hadru?“ Forman přišel až k vrbě. „To snad není možný, vždyť to je týništský hastrman. Co hastrman? To je už jen hastrmánek, vždyť je z něj úplná sušinka. Jak se tam ale takhle divně zašmodrchal? Že by ho měla na svědomí velká voda?“ přemýšlel Štandera a začal pomalu vyplétat vodníka z větví.

„Je vůbec ještě živý? Je úplně vysušený, ten tady musel viset kolik dní,“ uvažoval forman. Najednou sebou ta ubohá troska cukla a lehce vzdychla.

„Je živý, je živý!“ zajásal a vytáhl hastrmana z křoví. „Teď honem vodu.“

Popadl vodníčka a honem s ním seběhl k Orlici. Chtěl ho posadit na kámen na kraji řeky, ale hastrman sjel nohama do vody a zůstal ležet.

„To nic, už jsi aspoň trošku namočený, jen počkej, hned ti pomůžu. Táák, trochu vody do dlaní a honem na obličej. No vidíš, už sebou cukáš... ještě jednou, hned ti bude líp,“ brebentil šťastný Štandera, když se začal vodník probírat z mrákot.

„Co, co, co se stalo? A co tady děláš, ty mě chceš zase svázat? Kde ses tady vzal? Ne, počkej, tys tady při té velké vodě přece nebyl,“ blekotal vodník.

Štandera ho ještě chvíli opatrně namáčel a vysvětloval mu, jak ho našel a jak byl vysušený.

„Člověče zlatá, tys mně vlastně zachránil život. No ještě štěstí, že jsem tě tenkrát neutopil. Kdo by mě dneska zachránil?“ radoval se vodník. Pomalu sjel celý do řeky a bylo vidět, jak do sebe natahuje vodu všemi póry, jako nějaká obrovská houba.

„Poslouchej, človíčku formanská, ode dneška ti žádná voda na celém světě neublíží, tobě ani tvým koním. Ale to by bylo málo, přej si, co chceš a pokud to jen trochu bude v mých silách, je to předem splněno.“

Forman se zarazil, najednou nevěděl, co by si přál.

„A víš ty co? Už to mám. Vždycky, když prší a já sedím na kozlíku, tak si říkám, že by bylo fajn, kdyby ta voda po mně sjela, tak jako po vás, hastrmanech. Myslíš, že by to šlo nějak zařídit?“

„Tak úplně přesně to nepůjde, ale něco vymyslím. Kdypak zase pojeděš tady tudy?“

„Příští pondělí mám jet nakládat do Chocně.“

„Dobrá, v pondělí se tu zastav. Já tě u téhle nešťastné vrby budu čekat.“

Forman se s vodníkem rozloučil, vyškrábal se zpátky na silnici, mlaskl na koničky a vydal se na cestu k domovu a přitom přemýšlel, jak si s námi dokáže osud podivně hrát.

Přešel týden a formanský povoz zastavil na domluveném místě.

„Tak, kdo ví, bude mě čekat? Ale jo, hele ho, vodního panáčka. Už na mě mává. Pozdrav tě pánbůh. Jak se ti daří?“

„Už je všechno v pořádku, ale věru, nebýt tebe, špatně by se mi vedlo. A tu mám pro tebe dárek. Není to úplně přesně to, co sis možná představoval, ale litovat určitě nebudeš. Tu máš kabát,“ a s těmi slovy podával Štanderovi malý kožený kabátek.

„Počkej, to si děláš snad legraci? Vždyť ten je tak pro nějakého malého kluka.“

„Nic se neboj. Jen si ho zkus navléknout.“

A světe, div se. Ledva se forman pokusil nasunout ruku do rukávu, začal se kabát natahovat a zvětšovat. Během chvilky tu povozník stál v kabátě dlouhém pomalu až na zem.

„Prosím tě, hastrmánku, co to je? Ten kabát jako by nic nevážil. Taková zvláštní kůže je na něm.“

„To je kůže ze sumce, ta nikdy nepromokne. Voda po tobě sjede jako po nás. O velikost se neboj, ta se už nezmenší. A kdybys náhodou ztloustl,“ uchechtl se hastrman, „tak se zase zvětší. Bude ti vždycky akorát. Aby ses v něm nepotil, podšila ti ho stará vodnice jemným vrbovým lýčím. A protože věčně sedíš na kozlíku, máš si na něj dát kus ovčí kůže. Pak tě i ta sumčí kůže bude hřát. A tady máš dárek přímo ode mne. Tenhle klobouk, vidíš, má vzadu širší okraj, takový jako nosí rybáři z Vodňan, aby jim nepršelo za límec, tak tenhle klobouk je z té samé kůže. Teď už jen tak lehce nepromokneš.“

Štandera děkoval za vzácné dary, ale vodník ho odbyl, že to nestojí za řeč, že forman mu daroval mnohem víc, že mu vlastně podvkrát daroval život.

A od té doby jezdil forman Štandera ve svém slavném kabátě. Ostatní formani mu jej záviděli, protože ať pršelo, jak pršelo, kabát nikdy nepromokl a Štandera seděl na kozlíku v suchu. Ale nikdo nevěděl, z jaké je kůže a jak k němu vlastně přišel. Formani, ti se to nikdy nedozvěděli, ale vy to teď už víte.

(Pohádka je součástí KNIHY POHÁDEK Z ORLICKÝCH HOR, která vyšla v OFTISu v Ústí nad Orlicí 2018).

ZDENEK JIRÁSEK

INRI na kříži je napsáno
Vejdu k tobě tiše
A ten kříž otočím
Nemusi nás nikdo vidět
Ani on

Jaro už je venku
I ve mně
Tolik jsem se těšil
Kvete všechno a voní
Ale nejvíc ty

Lázeňskou kolonádou
Alejí starých lip
Dívky běží
A mé sny vlají za nimi

Závidím tiše
Umělcům všem
Zejména básníkům
Až se na tebe vynadívám
Napíše třeba i já
Alespoň jeden krásný verš

MARCELLA MARBOE

KÁHIN

Káhin běhá po domě rozbíjí nábytek a srdceryvně pláče: Zrazený! Podvedený! Anna se musí vrátit! Za každou cenu se musí vrátit! Co by řekli lidé? Ta se projevila! To si o ní nemyslel! Káhin se nejspíš samým hořem zalkne. V krku mu někdo usilovně plácá křídly. Pták v křoví. V křoví... V křoví se cosi stalo a...

Anebo se Anna dozvěděla něco o Alici? Svůdný kaz Alicina oka, ta maličká piha, náhle narůstá do obludných rozměrů. Dotírá. Kdo ale mohl Anně co napovídat? Taková brutální nestydatost! Ale copak si on dostatečně nehlídá, aby se Anna stýkala s kýmkoli pouze v jeho přítomnosti?! Copak Káhin neví o každém jejím kroku? Něco zanedbal? Káhin pokládá hlavu do dlaní a pláče. Dravecky zatíná své krátké tlusté prsty do okraje stolu. Jen ať děti vidí, jak trpí! A zavinila to jejich máma!

Kosatce tu voní
Anebo snad jiné kytky
Ležím a koukám se na kytky
Loudím z nich verše
Iluminace na nebi
Ozařuje mou fantazii
Pomalu usínám
Éra má básnická přijde s ránem

Ve snu ses mi zjevila
Energická jak víchr
Svůdná jak měsíc
Neumím se ti bránit
A ani nechci

(Ze sbírky Akrostichy pro ŽENY,
MŮZY, BOHYNĚ. Vyšla v OFTISu
Ústí nad Orlicí)

Je pryč! Anna je pryč! Káhin skočí po míse salátu, který ona ještě dětem připravila a mrskne s ní o zem. Takhle se s ní vypořádá! A tohle je ten nejlepší trénink!

- Koťátko moje, ťuká SMS do mobilu. Napiš, kde jsi, abych se ujistil, že se ti nic zlého nestane. Jsi u maminky? Anebo u tatínka v Praze?

Pak chvíli napjatě čeká, ale žádná odpověď.

Děti zaražené civí, až se nakonec Chalí od lednice zeptá: Co bude k večeři? Nekupovala máma náhodou párky?

Fatima si mrzutě bere kelímek čokoládového jogurtu.

- Dejte mi pokoj! zařve Káhin na děti, ale vzápětí si oba tiskne na hrud: Sirotečkové! Sirotečkové ubozí. Krkavčí máma je opustí kvůli chlapovi. Kvůli čurákovi nějakému! Ale já ho... Študovaná... tlačí obličej děti na vypasené břicho, div že je nezadusí. A já... Co já se jen napřemýšlím! Co se jen nadřu kvůli vám všem! Kvůli ní! Abyste měli... Aby měla! Všech deset by mohla olíznout, čubka nevděčná!

Chalí se opatrně vykrotí z nepříjemného objetí a ukousne studeného párku. Druhý podá Káhinovi. Fatima otvírá jogurt. Jedí mlčky. Rozvířený prach emocí pomalu sedá. Fatima hledá očima kočku, aby jí nabídla prázdný kelímek k vylízáni, ale kočka nikde. Káhin zachytí její pohled a zařve: Co koukáš! Ukradla vám ji! Vaše máma je zlodějka! A vzápětí: Kde je teploměr? Něco na mě leze... Přineste nějaké prášky! Co si mám vzít?

Chalí pokrčí rameny a podá láhev koňaku. Ví, že táta bude teď pít, dokud neusne a snad dá konečně pokoj. Ale není tomu tak.

- Podejte mi ten teploměr!

Konečně ho Chalí najde.

- Přikryjte mě peřinou! velí. Horečka se mnou mlátí! A chci horký čaj!

- Máš třicet sedm, pět, poznamená Chalí.

- Jak se vaří čaj? ptá se Fatima.

- Fatko, zavolej mámě! nařizuje Káhin. Tobě to vezme. Řekni jí, že táta umírá.

- Maminko, vrať se k nám, prosí Fatima. Tatínek umírá!

Anna do mobilu diktuje, jak se vaří čaj a kde je acylpyrin.

- Ta kurva mě sere, šeptá si pro sebe Káhin. A kvůli nějakému sajrajtovi! Ale dostane po pysku, dostane! Opatřím si pistoli a... Náhle odhodí peřinu, vyskočí a roztančí se: Mám nápad! Juchůůů! Fatko, zavolej mámě! Pak mi ji dáš! A ty Chali, mazej a kup kytici bílých růží! Pořádnou kytici, rozumíš!?

Pak vyrve Fatimě mobil: Kotě, omlouvám se! Jestli jsem ti někdy ublížil, na stotisíckrát se omlouvám! Budu úplně jiný! Uvidíš, nebudeš si moct stěžovat! Děti tě moc potřebují! Bude nám spolu dobře! A dovolenou si uděláme u moře. Už jsem to malým slíbil. Báječnou dovolenou! Dovolenu snů! Bary, muzika, dlouhé pláže... Co říkáš!? Nechám na tebe přepsat lechovský dům! I jedno auto! Anebo všecky, když budeš chtít! Založím ti vlastní účet. Budu na něj každý měsíc posílat...

- Zavěsila, svině jedna!

Káhin se vrhá do Anniny postele, objímá její polštář: Fatko! Pojď sem! Pojď ke mně! Ty taky, Chalí! Zítří pozvete maminečku na jídlo. Sem domů! Sami jí uvaříme večeři. A lehněte si tady u mne. Alespoň vy mě neopouštějte! Zítří řekneme mamince, jak krásnou dovolenou si užijeme, vzlykne. Chalí, koupím ti vzdušného draka. A Fatko, budeš tam moci jezdit na koni. Anebo na motorce. Ty máš motorky ráda. Rum... rum... napodobí túrování plynu. Budeme všichni drandit...

Anna Káhina zná. Lže první ligu a stejně dobře dokáže překrucovat. Jeho nejoblíbenější parketou jsou inscenace monstrprocesů. V práci to mnohokrát zažila... Jenže děti tak prosí... Zvou ji k večeři. Samy všechno připraví. Proč je maminečka opouští? Přece jí nic neudělaly!

Co si má Anna počít? Je přece také třeba dohodnout se s Káhinem na nějakých pravidlech – už kvůli dětem. A také si v bytě potřebuje vzít alespoň své doklady... V tašce si při svém překotném odchodu odnesla jen laptop, několik triček a pár kousků prádla. Také je třeba domluvit, jak to bude se zaměstnáním. Chápe, že teď ho v tom nemůže nechat. Ale dotáhne pouze tenhle rok a pak... Jako by Anně v mozku vířila vrtule dvouplošniku: Dě-ti, dě-ti, dě-ti dě-ti...

Když odemkne dveře bytu, stáhne se jí žaludek i všechno, co ještě v břiše má. Klec! Nechce se do ní vracet. Je jí zle! Jenže v kleci jsou uvězněné její děti...

Mezi dveřmi zůstane stát. Je v šoku. Na stole ohromná kytice bílých růží a svátečně prostřeno pro čtyři. Chalíl tu stojí bez sluchátek, je opásaný její zástěrou a pyšně hlásí: Koupil jsem grilované kuře a vlašský salát!

Anna se usměje: A nebude takovou večeři sestra hodnotit palcem dolů?

Káhin otevřít náruč: Kotě moje! Tolik jsem se na tebe těšil! Děti dosvědčí, co jsem se naplakal! Ale všechno bude jinak, všechno, všecinko, věř mi!

A dřív, než sednou ke společné večeři, předá Káhin Anně svoje překvapení: Hodinky! Anna nesouhlasně vrtí hlavou, ale Káhin řekne: Kdo mě učil, že dárky se neodmítají!?

I přes tuto výtku nechá Anna dárek ležet na stole a nuceně se zasměje: Tak co bude s tou večeří?

Chalí honem nosí na stůl, ale konverzace vážne. Při kávě Anna navrhone: Měli bychom se domluvit na nějakých pravidlech, Káhine.

- Jaké domlouvání, kotě? křičí on. Už jsme přece domluvení! Ty si budeš diktovat – a já budu poslouchat. A ze všeho nejdřív – pojedeme okamžitě na dovolenou k moři!

- Ne, řekne Anna. Momentálně máme oba nějaké pracovní povinnosti a děti musí do školy! Navrhuji to takhle: Dopoledne, když jsi v práci, budu tady já. Uklidím, vyperu a uvařím oběd. Odpoledne rozvezu děti do jejich volnočasových aktivit a pak dokončím práci pro firmu. Večeři ještě uvařím. Káhin nadšeně kývá,

až když Anna řekne – a teprve potom odejdu, ztuhne. Krev se mu nahrne do tváře, ovládá se jen s největším vypětím: Nepleteš si domov s nádražím? zasyčí a vzápětí zařve: Budťo všechno, nebo nic!

- Dobrou noc, řekne Anna a vstane. Ví, že odejít musí. Káhin ještě stále doufá, že zamíří k ložnici, ale když vezme za kliku opačných dveří, rozburácí se.: Pamatuj si, že děti už nikdy neuvidíš! Nikdy!

Chalí sedí s hlavou sklopenou, Fatima se vrhá mámě kolem krku, chce ji zadržet, pláče: Maminko, maminečko, neopouštěj nás! Máme tě rádi! Tatínek je hodný! Bude tě poslouchat!

- Neopouštím VÁS, řekne ledově Anna, ale tatínka. Vám stále budu nablízku. Děda mi poskytl jeden za svých dvou pokojů v pražském bytě. Dobře víte, kde to je. Můžete za mnou přijít, kdy budete chtít. Můžete mi volat, psát emaily.

Pak zacvakne dveře a sbíhá dolů po schodech. V garáži má ještě nějaké věci, které nutně potřebuje: Zimní svetr... vysvědčení... diplom... hledá v šanonech, když tu slyší, že se dveře otevřely. Bleskově se otočí.

Ve dveřích stojí Káhin v černých riflích a černém tričku, oči zaplavené nenávistí. Anna se roztřeše po celém těle. Ví, že takhle vypadá smrt.

- Přišla sis nakrást?

Anna odloží svetr, ale diplom strčí za tričko: Pusť mě!

- Svině! Snad sis nemyslela, že ti tohle projde!? rozmáchne se a udeří ji pěstí do obličeje. Obvyklý vtip. Anna na další ránu nečeká. Vyráží a prodere se kolem něj na ulici. V poslední chvíli ji on chytí za tričko: Klíče! Do tohoto domu už nepáchneš!

Vyrve se, plivne do jeho buldočoho ksichtu a svazkem klíčů mu práskne pod nohy. Pak běží. Ví, že běží o život.

Následující ráno je roztěkané. Menstruační. Vedro. A také strach setkat se s tím psychopatem v práci. Tuhle diagnózu jí s pokrčením ramen sdělil mámin známý psychiatr. Nějaké řešení, pane doktore? Jediné: Odejít dřív, než bude pozdě. Odejít okamžitě.

Anna vystupuje z tramvaje – a pak už je všechno báječné: Sbírá fíky a mandle v olivovém háji. Pak pečou na plechu s jakousi reklamou slávky, které s holkama naloupaly na skalách. Všecko zapíjejí místním hustým červeným vínem. Moře na ně valí svou nádheru. Na pláži se také spí. Písek je i v noci příjemně prohřátý. Smysl života? Copak intoxikace krásou nestačí? Anna má chuť štěstím hýkat jako osel.

Prohřátý písek se mění v rozpálenou dlažbu. Anna sedí na chodníku, nějaký cizí muž jí podává ruku: Nestalo se vám nic, paní?

- Ne, ne, řekne honem. Asi se mi z toho vedra trochu zamotala hlava.

Káhin ji neočekává v kanceláři, ale hned u vchodu do budovy. Přeci si nebude s tou mrchou vyřizovat účty před zaměstnanci. Blahosklonně se zdraví s přichá-

zejíci manažery – v budově má sídlo více firem. Pak Annu chytí za paži a silně stiskne. Jistě tam zůstane modřina: Uvědomuješ si, ty krávo, vůbec, o co všechno přicházíš? Kde jinde budeš „paní podnikatelová“? Kde tě kdo bude oslovovat „paní ředitelko?“ Kdo jiný takovou nulu nechá řídit firmu? Kdo ji vůbec zaměstná? Přemýšlela jsi nad tím, že se nikde neuplatníš? Přemýšlíš ty vůbec někdy? Rychle se rozhlédne – a pak z poklopce vytáhne poslední trumf. Zašermuje s ním Anně před očima: A o tohle! O to přijdeš taky! Copak si myslíš, že má nějaký chlap většího než já?

Anna zavře oči: Seš větší hovado, než jsem si myslela! vyrazí bleskově vzhůru po schodech. Chvatně se pozdraví s architektem Rybným, který se za ní překvapeně ohlédne. Má pro ni slabost, většinou spolu prohodí několik formálních slov...

Anna se zadýchaně vřítí do kanceláře. Bez pozdravu sebou praští na kancelářskou židli u svého počítače. Oči všech jsou jeden veliký otazník. Nalepí se na ni jako žvýkačka. Ale to už vchází Velký šéf, důstojnost sama: Musím vám sdělit, že paní ředitelka opouští naši firmu. Dostala padáka. Toto prohlášení nikoho nepřekvapí. Anna dostávala „padáka“ každou chvíli, jenže tohle vypadá povážlivěji. Velký šéf pokračuje: Od dnešního dne ji VE VŠEM zastoupí tady Blanina.

Holka zrudne, těžko říci, jestli radostí nebo studem a Káhin pokračuje: Pochopitelně se to odrazí i na platu. Paní ředitelko, ještě dnes předáte slečně veškerou dokumentaci a všechny klíče.

-Ty od bytu jsem ti už předala, řekne Anna vzdorovitě, ale do očí jí vstupují slzy. Blanku měla vždycky ráda, tohle „vyznamenání“ jí opravdu nepřeje. To že Annu každou chvíli dokázal Káhin dohnat k slzám není nic nového. Ale dnes si Anna nepřeje, aby ji někdo viděl plakat. Odejde tedy prosklenými dveřmi na terasu. Obloha nad Vltavou se leskne, v modru se povalují andílci mráčeků jako naducané děti. Jindy by to Annu potěšilo, ale teď se musí plně soustředit na jiné věci.

Předávací protokoly připravuje Anna pečlivě celý den. Zná Káhinův notes a ví, že sebemenší chybu by on v budoucnu dokázal použít proti ní. Po včerejším zážitku v garáži se jí zmocňuje suchá askeze. Všeho co nejméně! Zejména emocionálních scén. Pracuje tedy soustředěně, hlavu v dlaních, oči upírá do papírů. Káhin se velitelsky prochází kolem ní, neodejde. Ještě tak, aby tu na poslední chvíli něco ukradla. Anna na Káhinovy rušivé dotazy odpovídá jednoslovně, oči nezvadne. Spolupracovníci kolem ní chodí po špičkách, nikdo se neodvážá na nic zeptat. Mlčky jí ovšem dávají očima i tajnými gesty najevo, že jako vždycky – stojí při ní.

Káhin se pootočí, vydá příkaz. Za chvíli na dveře kanceláře ůká poslíček s obrovskou pizzou. Je čas oběda. Káhin pizzu rozpůlí. Jednu část položí na svůj stůl, druhou před Annu: Řekne: Tak už přestaň blbnout, kotě! Všecko dobrý, ne?

Anna neodpoví. Téma jejího života s Káhinem je do dna vyčerpáno. Suchá studna. Pocit prázdnoty kulminuje. Celý život s tím člověkem Anně náhle připadá jako v lihu naložená, rozšklebená nestvůrka. Odporný, nedonošený plod.

Káhin si k ní přisune židli. Šeptá: Vzpomínáš, jak mě chtěl ten hajzl, tvůj brácha, zabít? Mílovala jsi mě – a já vím, že to trvá. Jinak bys mě tenkrát nebránila.

- Lituji toho, odchází se Anna nadýchat čerstvého vzduchu na terasu. Z Káhino-va citového vydírání je vždycky roztřesená. Andílci obláček jsou pryč. Spadli do Vltavy a proměnili se v nebeské labutě. Po nábřeží rachotí smradlavé nákladáky, koleje sténají pod nohama tramvají, vlnitý plech zakrývající dílo společnosti „Skanska“ metá blesky do očí.

- Pojď, zajdeme na panáka a srovnáme vztahy. Stojí Káhin opět za Annou. Opět ji svírá v klepetech své sveřeposti a dračího dechu. Proč si má Anna nechat krmit ucho nějakými lichými návrhy? Otáčí se na patě a odchází zpět do kanceláře. Konce pracovní doby se nemůže dočkat.

Náhle je vše hotovo. Protokoly předány, klíče leží na stole. Anna si naposledy podává ruku s lidmi, se kterými toho tolik prožila. Odchází.

Káhin vyběhne za ní do chodby.

- Přeješ si ještě něco?

Káhin se rozhlíží. Zachovává opatrnost, jako vždy. Bojí se, že ho celá chodba sleduje špehýrkami a očima bezpečnostních kamer. Ale zdá se, že je vše v pořádku. Uchopí tedy Annu za paži a smýkne s ní do rohu, vedle záchodků. Páchne tam moč a na zemi leží nedopalek cigarety.

- O co ti ještě jde?

Káhin sálá nenávistí: Zapřísahám tě, aby sis vzpomněla na všechno krásné, co jsme spolu prožili.

- Proč bych si na to měla vzpomínat?

Stojí proti Anně rozkročený a stále ještě se nevzdává. Ovšem prázdnota chvíle se prolíná s prázdnotou minulostí. Dvě prázdnoty – a mezi nimi naše osudy, napadne Annu. Káhin na ni namíří prstem a vydá lidoopí skřek: Jsem tomu čurákovi na stopě! Jak se ten zkurvysyn jmenuje?

- Nevím o čem mluvíš!

- Takže víš! Budeš litovat! Jednou tě uškrtním!

Následek po příčině, napadne Annu. Dívá se Káhinovi do očí. Plavou. Přestože Anna ví, že on tohle umí na požádání, je jí ho líto. Úhlopříčka úsměvu: Jsme oba mrtví, Káhine. Pochop to přece. Musíš se s tím smířit.

- Kurvo zkažená!

Anna před tou ránou do obličeje sotva stačí zavřít oči. Za víčky jí běží temný pás dálnice s očima autáků. Jsou to prý hvězdy v nekonečnu.

V té chvíli Annu mrzí, že v ruce nemá kudlu, kterou jí kdysi podal bratr Jan. Káhin spokojeně odchází, před dveřmi do kanceláře nasadí obvyklý úsměv. Nikdo ho neviděl – je spokojen.

Jenže Anna spokojená není. Vzplály v ní saze. Copak ženská má být stále onou ustrašenou puťkou, na kterou si kohout může skočit, kdy si zamane? Která se má mlčky nechat urážet a otloukat?

Rozrazí dveře kanceláře.

- Něco sis zapomněla?

- Tohle! řekne – a pak se zaměstnanci za svými stoly jen ustrašeně přihrčí, neboť před zraky všech Velký šéf inkasuje poctivou českou facku. Chvilí zkoprněle hledí na dveře, které se přibouchly a zasyčí: Ta urážka tě bude sakra mrzet! Všichni mi dosvědčí...

Anna neví, jestli ji to někdy v životě bude mrzet, ale teď ji to zaručeně nemrzí. Tlak ve vnitřnostech se slastně protahuje. Anna už zase sbírá fiky a mandle v olivovém háji. Peče slávky na ohníčku a zapíjí je hustým červeným vínem. Spí na pláži...

Nebe s bílými andílky mráčků i Vltava plná labutí na ni valí svoji nádheru. Smysl života? Copak intoxikace krásou nestačí? Anna má chuť štěstím hýkat jako osel.

(Z připravovaného románu MAMI, ZABILA JSEM ANEB PŘÍLIŠ MNOHO LÁSKY)

PETR MUSÍLEK

Bludný kořen

To kdesi ležel bludný kořen
Ví bůh čím cestu obelhal
V zatáčkách času zítřek hořel
pak místo světla přišla tma
Že nikdo neznal cestu zpátky
každý šel tam kam jiní šli
Sen o zítřku byl příliš vratký
až zabloudil v tom bludišti
Teď dlouhou cestou unaveni
už ani nedržíme stráž
u ohňů co se v popel mění
a šeptáme kde domov náš

Vzduch

Dýcháme vzduch a netušíme
nic o zázraku který dříme
ve vichřicích i bezvětří
Co vzdušné proudy nesou zemí
a jak silně jsme uvěznění
v tom o co živly vedou při
I my jsme drobnou částí děje
v němž naděje i beznaděje
v únavě střeží příští sny
A neuhýbá vzdušným vírům
byť dnešek stokrát ztrácel víru
Zítřek ji oživí

JANA MATERNOVÁ-BURČÍKOVÁ

Z DENÍKU SIMONY

(hmotnost 41 kilogramů, stále delší plavecké tratě až do 2,5 kilometru, stále menší dávky jídla)

28. říjen 1984

Kradu. Začalo to v pondělí. Nedovezla jsem si skoro žádný jídlo z domu. Máma zase vyváděla. Prý jí odvážím půl lednice. Přitom jsem chtěla jenom sýr, mlíko a hlavně hodně jablek.

Potřebuju tady mít jídlo. Musím ho vidět. Když otevřu svoji skříň, chci tam mít jídlo. Pomáhá mi to. Vydržím pak víc hladu. Stačí mi, že ho tam mám. Nejím skoro nic.

Byla jsem v obchodě tady na intru. Nic tam pro mě ale neměli. Fakt nic.

V pondělí jsem si vzala ze společné lednice v kuchyňce poprvé mlíko, které bylo někoho jiného. V noci. Bylo to šílený. Strašně jsem se bála, že mě někdo nacytá. Rychle jsem si nalila plný hrnek a odnesla jsem si ho do pokoje.

V úterý jsem to udělala zas.

Včera jsem si všimla, že Markéta má ve své skříni jablka. Dvě jsem jí vzala. Ještě čtyři jí tam zbyly. Myslím, že si toho nevšimla.

Dnes jsem šla zase raději do kuchyňky. Byl tam plátkový sýr. Strašně jsem ho potřebovala. Nedokážu si ho koupit.

Promiňte! Promiňte mi to všichni! Já si nic nemůžu koupit. Nic pro mě není! Je mi blbě z hladu. Nemůžu spát. Promiňte, že jsem si vzala ten sýr!!!!!!!

„Simono, co to je?“ svírá matka mezi palcem a ukazovákem Simoniny ještě vlhké plavky, jakoby se jich štítila. „Kdes je vzala? Jak to, že sis dovolila si je vzít?“

Provinilá dívka se opírá o futro dveří a očima zkoumá černý vzorek na temně rudém koberci. Je tu už dlouho, tenhle tmavý koberec s pravidelně poskládanými ornamenty, jež by bylo nesnadné blíže popsat. Simoně je dnes překvapivě blízky. Bližší, než její nejbližší. Jakoby přesně vyjadřoval její náladu. Je stejně ponurý, zatrpklý, depresivní. Není na něm nic hezkého. Simona v něm nachází potřebného spojence. Pohled na černé klikyháky jí pomáhá přestat mámin výslech.

Těžkou bazénovou vodou schlíplé plavky letí do rohu křesla. Matka se nehodlá zdržovat podlou proradností své anorektické dcery. Ano, dnes už ví víc. Její prostřední dcera má mentální anorexii. Rekly jí to dnes v práci ženské. Bavily se o tom po většinu pracovní doby. Helena se z nich zdála být nejinformovanější. Prý se s tím svinstvem už setkala. Její neteř taky nejedla. Vzali ji údajně na léčení, ze kterého se střídavě vrací domů a hned zase zpátky do léčebny. Venku z toho zaručeně není. Začátky prý byly stejné. Tlustá Helena, co má v kanceláři na starosti fakturaci, se už v anorexii vyzná.

Proto tu teď na stolku v obýváku Čihákových leží krabice, která tu nikdy nebyla. Bílá, nevysoká krabice čtvercového půdorysu s nepřelíš vydařenou fotografií čehosi na víku. Simona ji zblikla ještě dřív, než se zavrtala do zdánlivého bezpečí počmáraného koberce.

„Tady je váha, holčičko!“ žene se matka k ještě zalepenému daru, který dnes pro svou nemocnou dceru přichystala. Ve skutečnosti potřebovala ulevit svému svědomí. Měla nepřekonatelné nutkání, že ve vztahu k Simoně musí nutně vyvinout nějakou aktivitu. Pořád to byla její dcera a pořád ještě nebyla plnoletá. Cítila zodpovědnost.

Bohužel, jen tu zodpovědnost. Materská láska se zachytila někde na větvi, když se přihnál zhoubný vichr zákeřné nemoci. Nemoci, jež navíc budí pohoršení. Není to žádná obyčejná chřipka. I žloutenka by se dala mnohem snadněji snést než bezdůvodné hladovění. To přece rozumní, inteligentní lidé nedělají! Nebude to dělat ani Simona. Tahle věcička na ni dohlédne.

Přinese zítra Heleně za její rady přinést nějakou sladkost.

Paní Čiháková by moc ráda triumfovala rychleji, než se jí kvůli pevně zalepené krabici daří. Nakonec si musí dojít do kuchyně pro nůžky. Má při tom trochu strach, aby se Simona zatím neotočila na patě a neutekla zpátky do svého pokoje. I Rudolf by měl její triumf vidět. Aby ocenil její snahu. Snad ty oči od novin přece jenom zvedne, až se konečně dostane do té pitomé škatule.

„Na!“ podává váhu ještě v igelitovém pytli máma dceři. V tom samém okamžiku si to však rozmyslí. „Nebo radši počkej. Vyzkouším ji nejdřív sama.“

Co kdyby bylo zařízení chybně nekalibrované? Růžena ví, kolik by měla vážit. Takhle si bude moci být jistá, že se u Simony dozví pravdivý výsledek.

Matka stoupne na váhu a ihned z ní opět slézá. Je spokojená. Tedy spokojená s funkčností zakoupeného přístroje. Méně spokojená s vlastní hmotností. Nepamatuje si však, že by tomu kdy bylo jinak. Růžena nikdy nevážila tolik, kolik by vzhledem ke svému věku a výšce považovala za snesitelné. To dnes ale řešit nebude.

„Dobrý,“ zhodnotí úsečně průběh zkušebního testování a pobídne Simonu: „Postav se na ni! A sundej ten tlustej svetr. Nemysli si, že mě budeš šidit.“

Pomáhá dceři přetáhnout kus oděvu, který by mohl zkreslit výsledek měření, přes hlavu a strká jí při tom do zad. Simona nemá na vybranou. Podvoluje se vůli své matky. V tu chvíli jakoby nežila. Připadá si zrazená vlastní rodinou. Táta je u toho taky.

„Já jsem to říkala. Pane Bože, vždyť ty nemáš ani čtyřicet kilo! Ještě v létě jsi měla přes šedesát!“ chytí se matka za pusy a pod prsty roztaženými do široka zkříví obličej do bolestné grimasy. Její zděšení se tváří jako opravdové. Upozorňuje tak na závažnost situace a pomáhá si k tomu pisklavým zvukem vyluzovaným při hlubokém nádechu.

Účinky matčina výstupu na otce jsou okamžité. Zprudka se napřímí, přičemž drcne neopatrně koleno do nízkého stolu, až se rozhoupe sklenice s naplů upitým pivem. On však jejího zakolísání nedbá. Řítí se pro důkaz.

Simona zatím stačila z podstrčeného mučidla seskočit. Je vystrašená. Nevyděsilo ji číslo, na kterém se ustálila pravdomluvná střelka ve skleněném výřezu váhy. Bojí se všeho. Naprosto všech a všeho. Bojí se dál být. Takhle být. Prostě být a nebýt přitom přijímána taková, jaká je.

„Ukaž! Vlez na to ještě jednou!“ velí táta hlasem, kterému nelze odmítnout. Srší z něho blesky. Je ohnivý a pálí.

Opakované převažování pohublého dívčina těla, které v tu chvíli ztrácí svou duši, dopadá stejně jako předchozí. Otec s matkou si vzájemně vymění vážné, všeřikající pohledy. Odedeš je číselně potvrzené, že mají velký problém. Mají dceru anorektičku, se kterou navíc není žádné pořízení.

Simonino tělo se bez duše neobešlo déle než pár desítek sekund. Ještě je tady. Stojí na nohou. A má-li na nich stát i dál, musí za sebe bojovat. Musí se bránit. Aby mohlo existovat jako Simona. Aby ve čtvrté bé ekonomky nebylo o maturantku míň.

„Není to pravda! Mám víc než čtyřicet. Ta ručička ukazuje víc než čtyřicet!“ opakuje s mrtvolným výrazem diagnostikovaná.

Je to jen chabý pokus o obranu. O dokázání vlastní přítomnosti. Ještě má vlastní úsudek a má na něj právo. Nikdo jí nebude tvrdit, co ona nepovažuje za pravdu.

Na čí straně je pravda?

Ani tam ani onde. Rozdíl půl kilogramu směrem dolů nebo nahoru hraje v momentu tak zásadního zjištění, jako je ztráta bezmála pětadvaceti kilogramů, jen velmi zanedbatelnou roli. Jinak tomu už bude zítra a pozítří. To už se bude hrát o dekagramy.

„Mlč. Ty do toho už nemáš co kecat. Rozumíš? Jsi cvok! Vypadáš jak z koncentráku. Jako kdybychom ti nedávali najíst. Víš jak je mámě, když ji na tebe upozorňují? Už ani necekneš a budeš dodržovat naše pravidla. Ode dneška se budeš vážit každý den. Sám na to dohlídnu. A běda ti, jestli půjdeš s váhou ještě dolů. Nechám tě zavřít do blázince, když to nechceš pochopit sama. Každý večer tě budu osobně vážit. Žádný sport, to je ti doufám jasný. Dokud neuvídím, že přibíráš,“ převezme velení nad nepříjemnou životní komplikací otec. „Teď zmiz. A večerť budeš už pokaždé s námi,“ vzpomene si ještě na důležitou součást naordinované terapie.

Ten večer seděla Simona nad talířem se zapečenými bramborami do devíti večer. Dvě a půl hodiny posouvala hromádky z jedné strany na druhou a doufala, že se vpíjí do porcelánu. Nepozřela ani jediné sousto. Usnula vysílená z přestálého stresu a sžíravého hladu.

Z deníku Simony

(díky dohledu matky a osobní váhy se hmotnost Simony udržuje s odchylkami max. 0,5 kilogramů)

20. květen 1983

Pomóc! Snědla jsem koláč! Velikej, placatej, kulatej koláč. S tvarohem. Nenávidím se. Proč jsem to udělala? Měla jsem radši zdrhnout. Nechat tam mámu s tím koláčem samotnou. Ať si s ním dělá, co chce. Já jsem se jí o něj neprosila.

Jsem blemtavý, zesmrádlý bláto. Podlehla jsem jí. Zasloužím si trest. Jak to se mnou můžou vydržet? Měli mě už dávno zlikvidovat. Nějak se mě měli zbavit. Třeba vyhodit s odpadky do popelnice. Jo. Tam patřím. Mezi špinavý hadry a oslizlý zbytky jídla. Jsem stejný svinstvo. Mám v břicho ten koláč. Tlačí mě v žaludku, aby na sebe ještě schválně upozorňoval. Potřebuju ho ze sebe dostat ven. Hned, jinak se zblázním. Porušila jsem zákaz. Kdybych aspoň měla váhu! Tady na chalupě se nemůžu zvážit. Strašně se bojím, že jsem přibrala. Potřebuju si zkontrolovat, že vážím pořád stejně. V pátek jsem měla třicet devět. Možná i o něco míň. Myslím, že ručička byla kousek před čárkou. Klepu se. Nejde to zastavit. Nutně se teď potřebuju zvážit.

Už to nikdy neudělám, slibuju. Měla jsem tak hroznej hlad a ten koláč vypadal tak dobře. Jak jsem ho viděla, okamžitě se mi připomnělo, jak sladce chutná. Já vím, že takové jídlo není pro mě. Už to doopravdy nikdy neudělám...

(Z vycházejícího románu Z DENÍKU ANORETIČKY SIMONY)

MARTA URBANOVÁ

Chléb a hry

Hovím si na balkoně a koukám do nebe,
kolem hřbety střech v odpoledních stínech.
Nikde život zeleně, jen v úpatí ulic,
z oken činžáků zvuk televizorů.
Princ Harry si bere Meghan,
miliarda na lesk monarchie.
Davové šílenství za krásou, mocí, láskou.
Nikde není záruka štěstí.
Náhle do mého zorného úhlu pluje
největší komerční vzducholoď,
nese se nad městem tiše bez křidel a zvuku motorů,
opisuje velký kruh a míří do Letňan.
Panem et cirenses – chléb a hry,
pro přízeň lidu k vlastním účelům.

Kamikadze

Nehlásili se jich desítky, stovky, ale tisíce.
Výcvik jen pár hodin.
Pramen vlasů a ustřížený nehet,
poslední slova rodině.
Uvázali si bílý šátek kolem krku,
pod koženými leteckými přílbami
hačimaki, pruh látky kolem hlavy.
Konečně kalíšek saké a sušenou sepii,
poslední krabici s jídlem,
před odletem jim kabinu zašroubovali.
Pro jistotu.
Aby mozek, symbol fanatického sebeobětování,
v poslední vteřině neselhal.

Eutanázie

Tak na co čekáme! To promluvil
nejstarší australský vědec David Goodall
na klinice v Basileji ke své rodině,
kterou ta chvíle proměnila v sousoší bolesti.
Zatímco za dveřmi slyšel Beethovenovu
9. symfonii, chystal se na cestu delší
než 18 000 kilometrů, kterou podstoupil,
aby vlády zemí,
které ve válkách vraždí miliony nevinných
povolili jednomu přestárlému člověku zemřít.

VÁCLAV FRANC

1. cena

Tak snad se dneska konečně dočkám. Hlavně aby mi nepřeběhla černá kočka přes cestu nebo nebylo zemětřesení, tsunami nebo co já vím ještě za pohromy. Ale Karel to říkal tak přesvědčivě, když jsme se potkali před pár týdny na knižním veletrhu v Lysé.

Přitočil se ke mně a povídá: „Čau, Bohouši, ani bych ti to snad neměl říkat,“ a významně mrknul.

„Co?“ nechápavě jsem na něj zíral.

„Nebo radši ne,“ dělal drahoty jako ženská.

„Když už jsi do toho kousnul, tak to dopověz,“ hořel jsem nedočkavostí.

„Víš, že už řadu let sedím v porotě na tom Parnasu v Kostelci, a tak ...,“ významně se odmlčel. Začínal jsem tušit. Kostelecký Parnas jsem obesílal už snad desetkrát, ne že bych tam nezaznamenal nějaký úspěch, ale 1.cena se mně pořád vyhýbala.

„Cena?“ zeptal jsem se odvážně.

„No právě, ta tvoje povídka Prázdniny s Kamilou se líbila i předsedovi poroty Dvořáčkovi z Brna, prostě jsme se na tobě jednomyslně shodli, ale hele, neřekneš to na mě, že jsem ti to prozradil?“ koukal se kolem sebe, jako kdyby právě vyzrazoval kód od atomového kufříku, který za pár minut rozmetá svět na cimpr camp.

„1.cena?“ Tušil jsem, kam Karel míří.

„Je to tak, Bohouši, ale jako hrob, jasný!“

„Díky!“ špitnul jsem a hrdě vzvedmul hrud. Konečně moje literární dílo dozná skutečného uznání, bude povzneseno na Olymp literatury, jak si to už ostatně řadu let zaslouhuje, ale všechny ty poroty a odborníci to nebyli ochotni uznat a pochopit. Co já už získal čestných uznání a třetích cen, dokonce jsem měl v pracovně vyvěšeny i dva diplomy za 2. ceny, ale teď konečně...

„To víš, letos to bude v Kostelci velká sláva, je to jubilejní 20. ročník, tak je pozvaný dokonce i Zbyněk Řeháček z Prahy,“ pokračoval Karel.

„Řeháček? Ten herec?“

„No ten, jak hrál v tom seriálu primáře, on je to snad kosteleckej rodák či co, tak bude moderovat celý program a předávat ceny nejúspěšnějším autorům,“ vysvětloval Karel.

Stál jsem jako opářený a nemohl se dočkat soboty za tři neděle, až konečně převezmu z rukou pražského herce Zbyňka Řeháčka nejvyšší ocenění mé literární kariéry.

A ten den je konečně tady. Vstupuji do slavnostně vyzdobeného sálu místního divadla, kde se celá dnešní oslava bude konat. Už vidím Karla, pokyvuje hlavou na pozdrav, že mě vzal na vědomí. A skutečně na pódiu s mikrofonem v ruce poskakuje Řeháček, v televizi vypadá nějak mlaději a je snad na obrazovce hubenější a pak, že televize rozšiřuje. Jak budu asi vypadat já, až mě jednou pozvou do nějakého intelektuálního pořadu jako V.I.P.?

Teď jsem si všimnul i Dvořáčka z Brna. Předseda poroty, pche. Co ten sám napsal? Dělá chytrýho, dokonce mi jednou na soutěži řekl: „Pane Kašpar, ta vaše tvorba je příliš neosobní, odtažitá jako byste to nosné téma náležitě neprožil, nepopsal a ty dialogy ...“

Blbec jeden! Do jednoho hodnocení dokonce napsal, že bych se měl zdokonalit v gramatice, ale když jsem se ptal u nás v knihovně, jak se moc půjčuje ta jeho kniha, tak mně paní knihovnice řekla, že za uplynulý rok se půjčila jenom jednou,

a to jsem si ji půjčil právě já, ale vůbec tomu jeho psaní nerozumím, je to prostě blábol, manželka to taky říkala, když jsem ji nutil, aby si to přečetla.

Konečně zahájení programu, nějaký pěvecký sbor se tam předvádí. Kvičí jak uvázaní na řetězu. A teď se bude předvádět ještě nějaký papaláš kravaták. To zas bude keců, ale co budu říkat já? Já si vlastně nepřipravil žádnou děkovací řeč. Tak to musím rychle promyslet, než ten kravaták domluví.

„Vážená poroto, vážení přítomní, ...,“ ne to je příliš škrobené, to by vypadalo, že jsem si to všechno připravoval, že jsem o všem věděl předem. Musím tak nějak bezprostředně jako třeba ta oštěpařka Špotáková na olympiádě. No jo, vždyť já budu něco jako olympijský vítěz, nebo nositel Nobelovy ceny. A už ten kravaták domluvil a Řeháček bude vyhlášovat nejúspěšnější autory.

„V kategorii prózy se do soutěže přihlásil rekordní počet účastníků a porota v čele s panem profesorem Dvořáčkem měla těžkou práci, prodat se a prokoustat velkým množstvím příspěvků. A jak už to tak na soutěžích bývá, objevily se práce průměrné, ale porota nakonec vybrala šest nejlepších, kterým tady dnes předáme čestná uznání a ceny. Já bych poprosil členy poroty...,“ Zbyněk Řeháček mluví a je k nezastavení.

Prostě profík, no. Na pódiu je i Karel, ještě nějaká ředitelka knihovny a dvě kantorky, taky členky poroty. Ta mladší je docela hezká. Má šaty na ramínkách, doufám, že dojde při předávání na líbačku. Ale na co to myslím? Měl jsem se raději ještě trochu učesat, abych vypadal dobře na fotografiích, no jo vždyť je tady i regionální tisk a dokonce to nějaký mladík točí na kameru, musím se dneska kouknout na televizi, jestli tam nebudu, to bude Růža koukat, koho má doma a nebude pořád remcat, když jsem zavřenej v pracovně u počítače a nadávat, že bych měl dělat něco užitečného a nepsisovat blbosti!

„Omlouvám se, ale jména oceněných vám budu muset přečíst z papíru,“ usmívá se Zbyněk Řeháček, ale sekne mu to, nejsem sice ženská, ale... pořád má fazónu, ani na těch šedesát nevypadá, hádal bych mu klidně o deset míň.

„... a na třetím místě se umístila paní Jarmila Horáčková z Rožnova pod Radhoštěm za povídku Náušnice.“

Na pódiu se dere korpulentní dáma, usmívá se od ucha k uchu. Zatímco adrenalin stoupá do hlavy, ještě druhá cena a pak už ... konečně já.

„A na druhé místě se umístil...,“ ten Řeháček má snad trému nebo co, on mu ten papír skutečně spadnul.

„Omlouvám se, na druhém místě se umístil pan Bohuslav Kašpar z Nové Lípky za povídku Prázdniny s Kamilou.“

Cože?! Brunátním v obličejí, vstávám a beru schody po dvou! Zase jen druhý! Sápu se po mikrofonu: „Tak to teda néééé, vážení, to je nějaká protekce, můžu vám říct, celá vážená poroto, že jste mě pěkně nasrali, hajzlové jedny, to si klidně strčte do prdele, já mám doma diplomů, že bych s nima mohl tapetovat. Na druhý

místo vám prdím, já měl bejt první. Já! A ne zase až druhéj, víte, pane uslintanej profesore, kterej se za celej život zmohl na jednu knížku, kterou stejně nikdo nechte a ve výprodeji ji prodávaj za korunu, vy hajzlové podplacený, ...“

„Počkej, Bohouši, počkej, to je...“ Karel se snaží něco vysvětlovat, ale co chce ještě vysvětlovat, všechno je to podvod.

„Právě tady Karel mi to řekl, že jsem vyhrál, že jsem měl vyhrát, ale možná že se nějaká nadějná dvacetiletá autorka vyspala tady s tím napomádaným pražským seladónem a dostane 1. cenu a já tady zas budu jen jako nějakej kašpárek...“ pěna mi jde od úst, marně hledám další slova pro ten šlendrián.

„Uklidněte se, pane Kašpar,“ říká ta mladá učitelka, členka poroty. „Všechno je to omyl, omlouváme se vám, ale pan Řeháček se jenom překoukl, druhou cenu získala skutečně slečna Lucie Šafářová z Nymburka a vám právem patří první cena!“

LIBUŠE ŠINDLEROVÁ

POHÁDKA O VELIKÉM DARU

Víte, všichni princové nemusí být mladí! Zestárnou stejně jako učitelé, obchodníci nebo zpěváci. Princem zůstane ten, kdo si uchová mladistvé srdce, umí si hrát a nikomu neublíží.

Většinou umělci a někdy snílci projdou životem a kolem nich nikdy nepřestanou kroužit balónky nápadů, obláčky radosti a klíčky k jiným srdcím.

A ještě se zeptám – byli jste někdy v nemocnici? Nemyslím jako pacienti, ale byli jste tam třeba na návštěvě? Je to důležité pro naše vyprávění. Ono to tam vypadá tak trochu jako v nebi a trochu jako na opuštěném ostrově. Svět nemocných je oddělen od světa zdravých hlídanou bránou a velkou závorou. Všude tam pole-tují bělostní a modří andělé a jejich ruce a jejich aparátky dokážou přímo divy!

Kdo však vidí více nežli ostatní, tomu neujde, že celou nemocnici vyplňuje takové prazvláštní moře. Vlévá se také branou a pulsuje svým vlastním rytmem. Ženou se po něm vlny bolesti a smutku, hřebínky drobných radostí a dobrých zpráv šplouchají o pobřeží a vynášejí na břeh ke zdravým zrníčka moudrosti a mušle s poselstvími.

Žil byl jeden starý princ. Celý život konal dobré skutky, a přece se octl na tomto ostrově! To proto, že princům nepuká srdce jenom láskou a nemusí být probodeno v souboji. Někdy se prostě jen unaví! Zastaví se, jako by si chtělo odpočinout. To by nebylo tak zlé, kdyby se jako poutník umělo pak zase rozběhnout. Jenže takhle to není! Zastaví se a bez pomoci zahyne.

A právě to je čas vhodný pro pohádku a čarodějné kouzlení.

Záchranná bárka přistane s princem na ostrově. Andělé se prudce slétnou a pouštějí se do díla. Nejprve přinutí srdce opět tepat, pak opraví tělo, ale ještě dlouho, dlouho trvá, než prince vrátí do života.

Zatím leží v tajuplné sluji. Ze všech stran ho obklopují strážná světýlka a klubka drátů, a on sám se ježí jehlami, chobotnici hadic přisátou na chladné pokožce... Tělo leží klidně, vlastně vůbec nic nevnímá a jeho duše je úplně zmrzlá a v té chvíli zcela bezradná.

Duši si můžete představit jako heboučké pírkó! Normálně si hoví někde v hrudi, případně v hlavě, kdo ví?! Ani se o ni moc nestaráme, jako se nestaráme o srdce, dokud nám slouží, nebo o plíce, když dýchají.

Ale duše umí také bolet! Když vám někdo ublíží, když vy někomu ublížíte... Bývá jí úzko z nešťastné lásky nebo ze světa a někdy ji prostě jen zavalí tíseň.

Princova duše byla k smrti vyděšená. Prožila s ním krásné okamžiky, nikdy se nenechali na holičkách, nesušoval ji výčitkami svědomí. Byl sportovec tělem i duší, jak se říká, a s láskou si dovedl také poradit!

A teď jí ostrý poryv vyhnal ze závětrí. Tělo se nehýbá a vypadá tak cize, skoro se bojí, že už ji nebude potřebovat!

S obavou okukuje hadičky a drátky, poslouchá šepot andělů. Pak vyšle úpěnlivou modlitbičku.

U postele pláče paní, třebaže to už dávno není princezna. I její dušička se třepá jako v kleštích a občas se vydá někam mimo, když žena sní anebo vzpomíná.

Ty dvě duše se velmi dobře znají. Také se dlouho hledaly! Jsou si podobné jak vejce vejci a lnou k sobě silou – no... vši! V té těžké chvíli si ale pomoci neumějí. Tady je místo jen pro zázraky a anděly!

Vysoko v křesťanském nebi zasedá slavnostní sněm. Vousatý stařec vede jednání.

Advokát duší má dnes napilno. Neboť protistrana má pádné argumenty! Zastupuje Přírodu a sám Řád světa. A dění na bílém ostrově se s nimi dost často dostává do křížku!

Poslouchejte – princ má za sebou překrásný život. Oplýval talentem, dopřál si vrchovatě z pokladnic radosti i žalu. Z každé bitvy vyšel jako vítěz, jako opravdový muž! Protistrana zvedne ukazovák – znáte to lidské přísloví „v nejlepším přestat“!

Advokát duší je však rozhořčen. Tohle je všechno úžasné a svým způsobem pravda! Ale uvážil někdo dluh stran opravdové lásky? Jen pár let je, co vskutku miluje a je sám milován! Poznává tajemství lásky, konečně ví, k čemu je na světě! Vy kladete na misku vah zásluhy a činy. Já tam dám lásku těch dvou a obě jejich duše. Uvidíme!

Andělé na ostrově také diskutují. Je to s ním bledé... ráno rozhodne. Má srdnatého ducha, chuť žít, i pro koho. Jenže medicína není všemohoucí!

Žena pláče a mluví, mluví na prince, i když ji nemůže slyšet. Pro tyto dny je doopravdy zakletý! Má ústa, ale nemluví, má oči, ale nevidí, má uši, ale neslyší!

Přece mě tu nenecháš... neumím být sama... a nechci žít bez tebe! Tolik věcí na nás čeká, tolik radosti... možná jsme si nevážili štěstí... A třeba je to všechno zkouška, co uneseme... jak se umíme o sebe vzít! V pohádkách to takhle bývá! Vrať se ke mně... spolu všechno zvládneme...

Každé slovo, každá slza padá na váhu tam nahore a zvoní. Advokát i protistrana se zachvívají napětím.

Paní zvedne oči vzhůru. Nic špatného přece nechci, říká odevzdaně. Já víc udělat nemohu... tak – děj se Tvoje vůle!

Vousáč na nebi se pousměje. Tohle je hudba pro Jeho uši! Tak když je to na mně... dobrá, dneska jsem dobře naložen a svolný k zázrakům!

Pokyne dlaní, sněm končí. Princ dole se prvně sám od sebe nadechne.

Andělé si vyměňují ulehčený pohled. A je to v suchu, dí ten vrchní a přejdou k dalším nemocným.

Žena si utře uslzené oči. Nad hlavou jí tančí dvojice peříček. Skotačí, boxují se radostí a zlobí. To proto, že už nic nebrání jejich splnutí.

Princ je teď velice slabý. Dneska by draka určitě nepřepřal. Jeho žena jej však pevně podpírá a také povzbuzuje. Bude trvat týdny, než se zas postaví na nohy!

Přijali dar nebes i kouzla ostrova a odešli zpět do života. Svá těla časem odevzdají zemi, ale jejich duše zde budou žít navěky!

(Z knihy pohádek Branka do jiného času)

PUBLICISTIKA

Interpunkce a rychlost

Nastala doba zkracování. Zkracujeme všechno s výmluvou, že není čas. Tohle tvrzení se samozřejmě netýká úpravy vlasů, protože na jejich zkrácení je potřeba zhruba stejně tolik času, jako na udržení jejich délky. I když... úspora času přichází ve chvíli, kdy jsou vlasy úplně pryč. Ať už vlivem genetiky a věku nebo aktualizací účesu pomocí stříhacího strojku.

Hlavně zkracujeme věty a slova v komunikaci mezi sebou. Když už máme potřebu zdůraznit něco úsměvného v mailové korespondenci, namísto smajlíka J použijeme J. Je to rychlejší. Asi o tři vteřiny. A tři vteřiny krát dvacet mailů za den dají už jednu celou minutu. A za rok je to cca 250 minut, tedy čtyři hodiny a deset minut (když počítám *pouze* pracovní dny). Zní to docela přesvědčivě, ale problém spočívá v tom, že takto ušetřený čas nemůžeme střídat jako peníze v záložně a ty vteřiny a minuty se nakonec stejně rozplynou v proudu času. Anebo... Malý princ nabízí řešení: „Malý princ se jednou setkal s obchodníkem, který prodával znamenité pilulky proti žízni. Když člověk spolkne jednu týdně, nemusí už pít a odborníci spočítali, že tím ušetří padesát tři minuty za týden.

Na to si Malý princ pomyslí: „Kdybych já měl padesát tři minuty nazbyt, šel bych docela pomaloučku ke studánce...“

Často mi přijde mail, ve kterém jsou pouze holé věty. Bez velkého písmena na začátku, bez interpunkce (s výjimkou vykřičníku, kterých je na konci těch „holátek“ zase tolik, kolik se vejde na zbytek řádku – možná proto, aby kvantitativně vyrovnávaly absenci ostatních interpunkčních znamének). Ale mně ty holé věty straší. Jako kdybych z nich slyšel, jak na mě pisatel štěká rozkazy! A sám autor má pocit, že je potřeba to všechno vyřídit co nejrychleji, aby toho stihl víc, aby stihl všechno, co má na dnešek v plánu, aby... Jen se mi zdá, že se tím sám dostává do časové tísně a stresu. „Musím to napsat ve zkratce a rychle, protože není čas.“ A za touhle větou (která nutně nemusí být vyslovena nahlas, ale zůstává v našem podvědomí) se skrývá další množství povinností a nutností stihnout udělat to či ono. Z „holátka“ opuštěného interpunkcí na mě čiší stres a neklid. Přitom rozvinuté věty stále existují. A na klávesnici každého počítače jsou i interpunkční znaménka; dokonce všechna, jen je chtít vidět. Chceme?

Navíc adresát holých vět s vykřičníky nemusí pochopit, co po něm vlastně odesílatel chce. Holá věta, v rámci časové úspory osekaná na dřevě a možná ještě víc, tak může ztratit svůj prioritní smysl. Trocha kontraproduktivity končící nakonec ve vysvětlení smyslu větami rozvinutými. Čert aby se v tom vyznal!

Žijeme v hrozně rychlé době. Občas se mi zdá, že svět funguje podle rovnice: rychlý a ještě rychlejší je nejlepší. V podstatě v reálném čase můžeme, přes kolik chceme časových pásem, komunikovat s lidmi. V holých a i rozvinutých větách.

Zkracujeme čas potřebný pro překonávání vzdáleností. Zatímco Kryštofu Kolumbovi trvala cesta do Nového světa několik týdnů, dnes nám na to stačí čas v řádu hodin. Marco Polo putoval do Číny víc jak rok, zatímco dneska tam doletíme za osm, deset hodin. Jenomže tohle zrychlování má i druhou stranu, svůj rub. Občas přemýšlím, jak dlouho nám trvá, než se dostaneme ke svým vlastním sousedům. Jenom přes zahradu nebo přes chodbu. Ani nás nemusí oddělovat ploty, stačí rychlost. Protože kolem nás existuje podivná přímá úměra: čím rychlejší jsou možnosti komunikace, tím méně máme času.

Nedávno jsem měl třídní sraz. Trochu plešatější, vrásčitější a šedivější jsme se po dvaceti letech zase viděli. A přišlo i několik kantorů. Když jsme si upřesňovali a vyměňovali kontakty, došlo i na učitele. Paní učitelka M. Š. na dotaz ohledně mailové adresy řekla: „Nic takovýho nemám. V tomhle směru chci žít ve středověku.“ Myslím si, že nás bylo víc, kteří jsme jí v té chvíli aspoň trochu záviděli.

PS: bez ohledu na rychlost a snadnost mého psaní a bez ohledu na rychlost Vašeho čtení jsem v tomto textu užil tato interpunkční znaménka: „ , ... „ ; : () ! ? A dokonce si myslím, že jsem jejich užitím nijak nezpomalil své psaní ani Vaše čtení. J nebo takhle J ?

Pavel Frydrych, Zveřejněno v Polickém měsíčníku II. 2018

OHLASY A RECENZE

Z NOVÝCH KNIH

Bilingvní knihy z česko-polského pomezí se rozrostly o další publikaci, tentokrát dokonce trojjazyčnou, dostalo se i na německou poezii Moniky Taubitzové (1937), která má charakter občanské poezie, vyrostlé v současné době na hektickém brechtovském půdorysu. Dovědčují to i verše *//bez houštiny//temných myšlenek//vycházím na palouk.//* V podání Taubitzové mají váhu, básnířka patří ke generaci, která z ranného věku ještě pamatuje dobu temných myšlenek. Polskou poezii zastupuje generačně mladší Monika Maciejczyk, jejíž tvorba má ovšem k poezii německé kolegyně blízko, viz další brechtovský motiv: *//vidím matku Kuráž//v blátě a krvi hledá//ztracené tři groše//*. Verše obou básnířek přeložila Věra Kopecká. (Překlady si posuzovat netroufám.) Její vlastní poezie však patří k nejlepší z posledního období. Vzácně čistě a upřímně znějí slova *//Nedostala jsem větší dar//než ten že jsem//součástí české krajiny//*. To by mělo v časech, kdy je „vlastenectví“ rouškou komerčních atributů, úpěnlivě rezonovat v mysli mnoha českých básníků. V myslích nás všech. Nezbývá, než zase podotknout, že literatura není lehká atletika, každé hodnocení je odrazem subjektivního přístupu, ale **ANTOLOGIA POKOJU** (vyd. STON 2, Kielce, 2018, 168 str.), oprostěná od banalit archaických životních postojů, které často deformují současnou polskou poezii, patří nesporně k nejlepším mezi „nadanárodními“ knihami, na nichž se Věra Kopecká podílela.

Jako kdyby psala trochu v ústraní, vydala Iva Tajovská román **ODPUŠŤ, ŽE JSEM SE VRÁTIL** (vydal Prostor, 2018, 280 str.) Bývá zvykem propagovat nejednu knihu zjednodušeně jako dílo o mezilidských vztazích – však o čem jiném jsou téměř všechna literární díla! U Tajovské tomu tak skutečně je. Časové zasazení děje do roku 1918 již řadí román mezi historická díla, autorka však zvládá ohlédnutí vskutku bravurně. Jiná doba, jiný mrav, ale její poselství současnosti má punc ryzosti. Ne všechny návraty jsou radostné, často bývají bolestné a komplikované. Lidé se vracejí rádi, mnohdy je však zaskočí poznání, že přicházejí do odlišného prostředí, než si představovali, že mnohá stanoviska aktérů limitují odlišné životní zkušenosti. Při návratu z dálky války mnohá stigmata prorůstají časem a stávají se novými poli ornými i válečnými. Těmi nás Iva Tajovská provádí se suverenitou vespělé autorky.

Ještě mám v živé paměti sbírku *Osamělý piják čaje* (2015) a Zdeněk Jirásek přichází s **AKROSTICHY PRO ŽENY MÚZY BOHYNĚ** (Oftis, 2018, fotografie Miloš Fic, 160 str.) Milostná poezie je v současnosti na českých básnických lánách vzácnější šafránu. Jirásek se zhostil přijatého úkolu vskutku erudovaně. Začal jmény Adéla, Afrodité a Alena, skončil Zuzanou, Žanetou a Živou. Je to prů-

zračná poezie, plná okouzlení, bystrých postřehů, vřelých vyznání a bytostného optimismu. Čteme-li //Létat těsně nad tvou hlavou//Aby sis mě všimla//, jedná se o básníkův globální přístup, plný obdivu, laskavosti a pokory. Výtvarný doprovod není formální, jak tomu někdy bývá, Ficovy vkusné akty korespondují s celkovým pojetím sbírky. Přiznávám, že jsem při čtení sáhl po slovníku. A hle, Jirásek myslel na čtenáře i v tomto směru, připojil slovníček. Čist jeho poezii je radostí, potěšením. A kroužek, který nahrazuje čárku nad slovem múza v závěru, berme jako perličku, drobnou schválnost. Věcně konstatujme: Dobrá věc se podařila.

Jsou básníci, vytrvale směřující vlastní cestou, poutníci za vzdálenou jasnou hvězdou, důvěrně znající její kořeny a smysl záře. Takovým je Miroslav Kubíček, autor sbírky **PNUTÍ** (Ofitis 2018, 96 str., s konzistentními ilustracemi Václava Smejkal). Mateřský jazyk je mu nástrojem, vyluzujícím krystaly tónů, tu lehce melancholických, tu vizionářských, prostých jako život skromných lidí ze společenského podhůří. Neboť právě ty Kubíčkovy verše oslovují a snad i cudně oslavují. Je v nich vůně domácího chleba, průzračnost vod, tíha kamenů v dlani i volnost ptačího letu. A pokud také hledání, převažuje křehký postoj básníka zralého věku nad hledáním nových obzorů. O to výrazněji zní mužné postesknutí nad odvátými hodnotami. Také jiskra vzdoru: ...*nebude jinak//nepodám ruku strachu//*. Sbíрка je rozdělena do dvou pasáží. Básně v próze nazvané Ladění vod dostávají tlumenější, jímavější, místy až dojemnější hobojevou melodii. Zajisté jsou ohlédnutím, trochu krédem, nesporně i vyznáním a rozhodně výzvou k zamyšlení. Verš //stačí se zaposlouchat// berme jako vyzvání. Sbíрка vyšla v regionálním nakladatelství, proto sotva dojde zaslouženého širšího ohlasu a uznání, Kubíčková poezie je však proudem živé vody, protékající všemi řekami, potoky a potůčky našeho domova.

S jistou nadsázkou se traduje, že v dobré detektivce hned na první stránce přináší říční proud utonulého, buldozer odhaluje lidskou kostru, začíná shánka po pohřešovaném nebo je nalezena oběť zlovolného činu. Tak podle zásady *in medias res*. Byl to tuším Williard Huntington Wright, značně suchopárný autor známý pod pseudonymem S.S. Van Dine, kdo v roce 1928, kdy docházelo k formování a masivnímu nástupu hodnotné detektivní a kriminální literatury suverénně stanovil Dvacet pravidel pro psaní detektivek, která později shovívavě a účelně rozměnil méně dogmatický Ronald Knox. Vraťme se však k Wrightovi, který definoval jednu ze zásad slovy *Nesmí se vyskytovat láska. Jde o to dostat zločince za mříže, ne dostat tokající párek k oltáři*. Milan Dušek v románu **MINULOSTI NEUTEČEŠ** (Moba, 2018, 314 str.) dlouho inklinuje spíše k modelování drsněji pojatých milostných vztahů, odpovídajících současné realitě, pro navození patřičné atmosféry okořeněných tragickou dopravní nehodou. Poznamenejme, že v nešťastnou náhodu čtenář nevěří a očekává radikální zlom. Romantická loď s napnutými plachtami citových vznětů náhle ztroskotává pod náporom dramatických okamžiků, zločinné atributy jako společenský problém mají navrch,

stávají se základním stavebním kamenem děje a pozadí plné lásky i nenávisti se mění v kulisu lemující obzor událostí, ačkoli stále vystrkuje růžky. Děj se částečně odehrává v prostředí blíže neurčené léčebny či nemocnice. Právě v těch pasážích je Dušek v líčení mezilidských vztahů nejsuverennější a nejvěrohodnější. Jako katalyzátor vstupují do hry kriminalisté. Budiž Duškovi příznáno ke cti, že jeho ochránci zákonů účelně reagují na počinání negativistických aktérů. Nerozmlňuje přirozený běh věcí nadbytečným pitváním soukromých záležitostí policistů, zločinci končí za mřížemi jak se sluší a patří, a oltář zůstává v nedohlednu. Některé intimní vztahy mezi aktéry docházejí nestandardních zvrátů, ale budiž, život také není pouze vánkem nesené hebké peříčko.

František Uher

ÚSMĚVNÉ POVÍDKY VÁCLAVA FRANCE

Pokud vám název *Povídky z dřevé kapsy* něco připomíná, není to náhoda. I když Karel Čapek už nepatří mezi soudobé autory, mnoho jeho myšlenek má univerzální platnost a jeho styl často láká k napodobování. Václav Franc ovšem Čapkův styl nezneužívá, hlásí se k němu s obdivem a pokorou.

Sbírku otevírá povídka *Cesta na Dobříš*. Pokud čtenář nepochopil podstatu knihy z jejího názvu, jméno Mejzlík ho na pochybách nenechá. A pokud by snad ani to nestačilo, vizitka z Čapkova muzea slouží jako stoprocentní potvrzení.

Václav Franc využívá všechny atributy Čapkových Povídek z jedné i druhé kapsy. Především jde o způsob vyprávění, zdůrazňující shovívavost k lidským chybám, které patří neoddelitelně k našemu životu, i jeho způsob stavby textu bohatý na synonyma. Samozřejmě, že se lépe navazuje na styl takto výrazného autora.

Některé povídky však vybočují z řady, například *Potomci z Hepteridy* představují poctu Ludvíku Součkovi, který ovlivnil mnoho čtenářů autorovy generace. *Blackout* a *Antonín Dvořáček* zase navazují na aktuální případy záměny dětí v porodnici.

Autorovo povolání (zubní lékař) se na tématech povídek výrazně podepsalo, a tak se čtenář může seznámit se Zubní záhadou či jinými taji stomatologické ordinace. Že je zdravotnictví studnou námětů pro zpracování dokazuje i povídka *Zvláštní nádor invidiaom*, který sice nečerpá z oblasti stomatologie, ale z obecného lékařství.

Do poměrně útlé knížky se vešlo přes dvacet povídek, což svědčí o stručnosti, s jakou se autor dokáže vyjádřit. Texty většinou směřují do vtipné pointy – to je jeden ze základních rysů Francových povídek. Autor se velkým obloukem vyhýbá tragédii nebo melancholii, což je v kontextu současné české povídkové tvorby spíš čestná výjimka.

Humor v literatuře není jednoduchá věc, snadno lze sklouznout ke křečovitosti nebo trapnosti a hranice je pro každého člověka někde jinde. Humor Václava

France je jemný a vkusný, neurazí, ale zpravidla ani nevyvolá hurónský smích. Nejvýstižnější je pro něj výraz „úsměvný“, vyvolávající příjemný pocit lehkého pobavení.

Velmi výstižně je zvolený formát knihy, malý rozměr umožňuje lehce knížku strčit do kapsy – pokud možno ne děravé – a kdykoliv si jednu či dvě povídky přečíst v autobuse nebo v čekárně u zubního lékaře.

Jiří Lojín

(zveřejněno na www.vaseliteratura.cz)

ROMÁN M. DUŠKA

Jsem detektivkový analfabet, prostě jsem stále ještě „krimi“ žánru nedorostla, nedokázala přijít na chuť, proto příběhy tohoto ražení většinou nečtu. Mně totiž připadá, že se „jenom“ – více či méně zdařile – naplňuje jakási šablona, čtenář přemýšlí pouze o tom, kdo je vrah, jaký měl motiv – a tím to končí. Literární úroveň často žádná (samozřejmě kromě spisovatelských celebrit).

Ovšem sama žánrově „nezařaditelná“, nemám ráda „škatulkování“, a tak jsem jedno horké odpoledne, kdy se nic jiného než číst nedalo, vzdychla nad stohem knih, které měly být přečtené už včera – a vzala do ruky poslední tvůrčí počin jubilanta Milana Duška, román Před a po zatmění. To jsem ovšem neměla dělat, protože jsem od knihy vstala až ráno.

Milana Duška – člověka i Milana Duška – spisovatele, znám bezmála půl století a připadá mi neuvěřitelné, kam se od své povídkové prvotiny (Cesty vysokým lesem) přes téměř padesátku dalších vlastních knih, dokázal posunout. Teď v jeho románech už nejde JENOM o nějaké odpočinkové čtení, tedy klasickou detektivku, či krimi příběh, napsaný zkušeným autorem, ale jde také o pohled na utilitární, nehorázně rozcapenou společnost, řítící se do pekel, aniž by si to snad uvědomovala. Děj plný gradujícího napětí (čtenář se, sláva! nenudí) prolínají reálné bolesti doby (tedy převrácení hodnot – současná hodnota tkví především v majetku a moci). Zajímavé je i bludiště vztahů jednajících postav, které musí rozklíčovat nejen komisař Bém, ale i čtenář.

Žasnu nad tím, jak kultivovanému jazyku se autor dokázal propracovat, jak umí logickou stavbu příběhu, jak umí využívat vlastních zkušeností z minulosti i současnosti. Autentické jsou i popisy prostředí („...místa jsou skutečná, autorovi blízká“...), popisy policejní práce, moderních technik i zrádného světa podnikatelů, ale zejména popisy přírody a dění v ní (les, zvířata-koně). Je znát, že přírodu dobře zná a má k ní vřelý vztah. Cítím, že velmi osobní je celá kniha. Odráží se v ní nespíš i autorovy někdejší „vojenské“ zkušenosti. Také prostředí, vztahy (např.: matka x syn) i postavy a jejich psychika, to vše je plastické, nečernobílé). Dialogy jsou dobře postavené, (na můj vkus trochu rozvleklé, ale za to jsou někteří

čtenáři vděční), jednající postavy lze jazykově rozlišit. Vlastní příběh je reálný, jakoby vystřižený ze současnosti.

Závěr mile překvapí. Není krkolomný, ani takový ten na zklamané „pokrčení ramen“, zkratka takový, který se hodí k uvěřitelnému příběhu. Je uvěřitelný.

Doufám, že když poslední kniha Milana Duška potěšila nezkušeného „detektivkového analfabeta“, tedy mě, mohla by potěšit i širokou škálu zkušenějších čtenářů.

Marcella Marboe

RODINNÉ DRAMA Z ÚJEZDU

Zkušení policisté vědí, že existuje několik skutečně silných motivů k vraždě a jedním z nich jsou určitě rodinné vztahy. Vlastně to vědí všichni – informace o zločinech plní televizní zpravodajství, stránky tisku i prostor internetu. A kdo je sleduje a čte kriminální romány, stane se postupně velmi kvalifikovaným detektivem. Nová detektivka Milana Duška *Minulosti neutečeš* se rodinnými vztahy zabývá, i když motivů je v ní víc.

Děj je vedený dvěma dějovými liniemi, jedna se týká mladé ženy Veroniky Matějčkové, druhá se zabývá vyšetřováním přepadení bank ve městech východních Čech. Kriminální prvky knihy se pak dále rozvíjejí a tým detektivů z Újezdu se musí potýkat i s vraždami. Avšak jak to v detektivkách bývá téměř pravidlem, vše souvisí se vším a cesty, které vedou k jednotlivým případům, se nutně musí v určitých bodech protnout.

Milan Dušek se ve svých detektivkách většinou primárně věnuje postupu vyšetřování a jeho výborná znalost reálných policejních postupů mu v tom velmi pomáhá. Často kombinuje hlavní případ s nějakým vedlejším, případně se zmínkami o reálných zločinech, o nich se čtenář může dozvědět z televize nebo jiných zpravodajských kanálů. Z tohoto hlediska můžeme považovat knihu *Minulosti neutečeš* za určitou výjimku.

Autorova pozornost se zaměřuje na postavu mladé Veroniky Matějčkové, velmi pečlivě a citlivě vykresluje její postavu. A citlivost je v tomto případě klíčová, protože Veronika se rozhodně nenarodila na šťastné planetě. Nemůže si dovolit hroutit se z každé hlouposti, ale musí si umět nalézt způsob, jak žít v podmínkách, které jsou jí momentálně souzeny. Milan Dušek trefně popisuje její svatbu s Fandou Matějčkem, nesoucí se v duchu vesnické omezenosti a alkoholu. Veroničina snaha poctivě dostat svému údělu je až dojemná. Stejně bezvýhradně se oddává novému vztahu po smrti svého manžela.

Veroničin příběh je tragický a má univerzální rysy antické tragédie. Tedy – nic nového pod sluncem, lidské osudy se od časů, kdy antická dramata vznikala, změnily jen málo. Jiný je jen způsob, jakým je autor sděluje svému čtenáři, posluchači a divákovi.

Kompozice knihy zůstává poměrně přímočará, obsahuje jen málo odboček nebo retrospektiv. Přesto má některé rysy románu. Vlastnímu vyšetřování se na více než třech stech stranách textu autor věnuje spíše okrajově, zachycuje život na současném malém městě a vesnici v prostředí obyčejných lidí, kteří sice mají své ambice, ale nejsou schopni je z různých důvodů realizovat. Pokud se chtějí posunout někam dál, brzdí je primárně jejich neschopnost stanovit si cíl, protože na něj ve své omezenosti nejsou schopni dohlédnout. To je případ podnikatele Pajchla, toužícího po úspěchu, který to zkouší svým osobitým buranským způsobem.

Děj knihy je srozumitelný i přes relativně komplikovaný děj, jen vyřešení nehody Fandy Matějčicka je ukryto někde mezi stránkami a může čtenáři uniknout. Textu by určitě prospělo, kdyby byly dialogy zbaveny přehnaně spisovných výrazů, i když tolik rušivé zase nejsou.

Celkově kniha působí velmi současným dojmem, přestože ji ještě můžeme řadit ke klasické české detektivce. I když v ní nejsou samoučelné akční scény, autor do ní zařadil scénu zatýkání podezřelého policejním komandem a čtenář musí ocenit, že se nezvrhne v divokou honičku, ale je profesionálně zakončena. Milan Dušek se nerozpakuje zařadit ani erotické scény a dokáže je zpracovat výstižně, ale decentně. Přesun těžiště od pátrání k příběhu vedlejší postavy je rozhodně zajímavý a knihu určitě popvedl.

Jiří Lojín

(zveřejněno na www.vaseliteratura.cz)

PŘED A PO ZATMĚNÍ

(Vydal Oftis v Ústí nad Orlicí 2018)

Čerstvý osmdesátník – Milan Dušek – autor velkého množství detektivních románů a povídek si ke svému kulatému jubileu naděлил, pochopitelně i svým čtenářům, novou knihu „Před a po zatmění.“ Myslím si, že příběh začínající vlastně koncem minulého režimu, kde z bývalé armády někteří podnikavci dokážou profitovat, musí zaujmout. A tak se propojují podnikatelské zájmy a politika na malém městě. Zdá se, že se jedná o skutečný příběh, i když autor nás přesvědčuje, že jde o fikci, ale přiznává, že místa, kde se děj odehrává, jsou skutečná, autorovi blízká, má je rád.

Zatímco v oblasti tisku vyjde jeden den článek o starostovi města Jakubu Coufalovi z pera redaktora Kučery, druhý den je starosta a kandidát do Senátu Coufal zastřelen. Redaktor Kučera je přepaden, je vyhrožováno jemu i jeho manželce. A začíná se zaplétat příběh, kde by mohl být podezřelým leckdo, třeba syn zastřeleného starosty, který má z mládí svoje hříchy, ale lidí, kteří se motali kolem podivných čachrů společnosti Rotace je mnohem víc. Ve vedení působí většinou bývalí důstojníci ČSLA, kteří měli přístup ke zbraním.

Zároveň se odvíjí i příběh Pavla Jeřábka, který před časem odešel ze společnosti Rotace, i když to nebylo bez problémů. Právě v okolí Jeřábka dojde k druhé vraždě, když nájemný vrah zřejmě zamění Jeřábka s důchodcem Bendou. Jeřábek si uvědomí, že i jemu jde o život. A nechybí mnoho a máme tu další oběť.

Pochopitelně se v příběhu objevují i další události jako znásilnění Evy Hamplové, přepadení matky Pavle Jeřábka či uklízečky v domě starosty Couvala Bušové. Kdo za tím vším vězí? Tuhle otázku si pokládá policejní komisař Josef Bém, inspektor Málek, inspektorka Dudová a celá parta vyšetřovatelů.

Jako v každé detektivce nakonec všechno dobře dopadne, pachatelé jsou dopadeni a předání spravedlnosti k potrestání, ale cesta bývá trnitá, jak vypráví příběh Milana Duška. Jako autor oceňuji schopnost fabulace a udržení napětí do samého konce při tom množství postav, aby všechno do sebe zapadalo. Milan Dušek dokázal, že patří v oblasti detektivní tvorby k předním postavám na naší literární scéně. Budu se těšit na další díla z jeho pera.

P.S. A ještě taková drobnost. Na str. 84 Dušek se v textu zmiňuje o tvorbě dalšího výborného autora detektivek Františka Uhra. Cituji: „Ležel jsem na otomanu a čet detektivku od nějakýho Uhra. V těch zelených deskách, vydávají je v Brně a jsou to většinou napínáky...“

Václav

(Přetisknuto z občastníku regionálních autorů KOBRA č. 8, srpen 2018)

ŽIVOTNÍ CESTA S POEZIÍ

V době, kdy mnohé uznávané hodnoty devalvují, a není tomu jinak ani v poezii, přichází **Miroslav Kubiček** se svým novým, v pořadí již čtrnáctým souborem poezie – sbírkou **PNUŤÍ** (Ofitis Ústí nad Orlicí, 2018, ilustrace již tradičně Václav Smejkal, JMB). A jako vždy, autor zůstává i nadále věrný sám sobě, své poetice, inspiračním zdrojům a životním jistotám se silným důrazem na krásu rodného jazyka, hodnoty lidství a mravnosti a ani tentokrát se nenechává strhnout proudem, vzpírá se uniformitě vycházející veršové tvorby, aby v duchu zvoleného názvu sbírky, prezentoval své vnitřní napětí zachycené slovem, vzpínal se a silně pnul k životu.

Představuje se jako dvoudomý autor kraje Vysočiny a Jesenicka, odkud pocházejí zdroje jeho vyznání (m. j. i v pověstech a pohádkách), kde zkouší tvrdost a řeč kamenů i laskavost šterkových cest, aby zaslechl odpověď hlasu přírody a objevil skrytá tajemství záračných chvil i osudových vzpomínek a lidských činů. Vše s hlubokou účastí a touhou hledajících kořenů a přesvědčivou pokorou před životem: „*žít / třeba tíž*“.

Síla jeho poezie tkví v osobních prožitcích, ve snaze odkrývat řád věcí a jevů ve světě člověka, nejen hledat odpovědi, ale klást i otázky a pátrat po pravdě

dneška i minulosti, verši zneklidňovat, ale i dodávat jistotu víry prostřednictvím vlastního sebeuvědomění hodnot potřebných k prožívání zázraků všedních dnů. Vidí svět kolem přesně a jasně, jeho obraznost, přestože je strohá, nachází stále nové konkrétní, neotřelé pozemské polohy sdělnosti slovy originálního slovníku, myšlenkově a filozoficky vycházející z žízňě po životě a lásce měnící se v malá, prostá, ale přirozená dramata hlubokých významů i vřelého a laskavého obsahu. Verše voní domovem a dechem dobrého člověka, jeho zápasy přetvářejícími svět, k jehož spoluodpovědnost i v dalším vývoji se hlásí a vyzývá i k obraně proti jeho postupujícímu odcizování.

Cesta za básní se Kubíčkoví stala údělem, vždyť je i „*poezie věčná jako kříž*“, jinak by to u autora jeho typu, který jí zasvětil svůj život a nachází ji nejen ve vztazích a dějích, ale dost často i v kamenech, které se mu staly symbolem „*dolu Vysočiny jeho vzpomínek*“ a návratů do minula, splývajících s časem prožívaným lidmi na Jesenicku: „*za mnou kopce hor*“. Jsou plné výzev, stop, šeptání a doteků, kdy „*kámen s kameny srůstá / jak líbající ústa*“, aby se promíchaly s prožitky válečného mládí i smrtí nejbližších a zanechaly v autorovi hluboké zářezy svědectví vypjatých životních okamžiků naléhavosti.

Verše jsou málomluvné, vycházejí z neúnavného hledačství i z prosté odvahy vše pojmenovat, upozornit jako básník lidského údělu na znepokojující problémy společnosti, na svět rozporů a postupného odcizování člověku a jím prožívané tragické a osudové události. Hledá slovo „*jež tvoří i boří*“, tedy poezii lidského činu i rukou přetvářejících i budujících svět „*bez bohů v němž vládne zloba*“, bez přehrad mezi lidmi, z něhož vymizí obava o zachování základních hodnot. Ptá se přímočaře: „*Než zanikne svět – zmeškáme lásku i slzy?*“ Verši diktovanými vlastním svědomím varuje, burcuje a bojuje, v otázkách pak vystupuje snaha o nalezení opory k uvědomění lidské podstaty: „*i poraněný kámen ožívá / doteky rukou*“. Tento postoj přenáší i do svého vztahu k předkům a k přírodě: „*z kamene výzva vychází / kameni přicházím*“.

Kubíčkoví určitě nikdy nešlo a nejde o krásu slov, ale o jejich hloubku a pravdivost, aby se dokázal vyslovit k různým jevům našeho žití. Přestože napsal „*k životu patří křídla*“, neváhá postavit vedle sebe jak život, tak i smrt, aby poukázal na úkol člověka v dějinách, ale zejména v dnešním vývoji, kdy nelze již přehlížet chvění z obavy o vývoj existence dobrých vztahů ve světě: „*hrabouni ostří radlici*“ a „*zas mluví zbraně / mocní se o moc rvou*“. Jeho nekompromisní postoj vychází z konkrétních historických a životních situací a prožitků, nemůže se proto vyhýbat ani osudovým realitám dneška.

Lhostejnost vůči osudu lidstva je mu absolutně cizí: „*stopy a hlasy vstávají z mrtvých*“, dotýká se podstatných otázek neodkladné naléhavosti, jde o věčný zápas, jemuž nemůže pouze přihlížet: „*kam jít v rozpolceném světě?*“, jeho odpovědi je aktivní účast na dění za neustálého hledání pravdy a zaujímání kritických postojů:

„*nepodám ruku strachu*“. Neodbytné otázky jsou živnou půdou jeho veršů, ať již je vyslovuje jazykem křehkým či útočným, vždy v nich převažuje pozitivní vztah ke skutečnému životu: „*z perel a krve / žízny život*“, který dokáže vyjádřit prostým veršem závažného poselství.

Kubičkův osobní život srostlý s rodným venkovem vždy byl zárukou neza-
měnitelné a bohaté poetiky, přestože tlak na umlčení jeho tvořivého talentu
s následky existenčních postihů, nedokázaly jeho charakter ovlivnit a talent
potlačit. Jeho morální kredit se dočkal své Příští cesty (str. 37) : „*nemusím vrkat
v davu*“. Nadále zůstává přísný k sobě i k básni, bere ji jako přirozenou součást
života a i v osídlené vsi si v duši zachovává cit pro vnímání osudů i bohatství
svých dvou domovů: „*už nechci ani do Prahy... / a nemá tam / spící hrob můj rod /*.
Přestože „*v jesenných horách / podzim podzimuje / v mém srdci taje , ...lidé mučili
a mučí vraždili a vraždí ... otrlý svět mlčí...lidé bohatnou raději*“.

Básník ví, že živná půda čeká v rodné krajině, smysluplné práci a jejích lidech,
může si proto dovolit sázet na víru a na smysl svého poslání, aby naplnil svoji
touhu po zakotvení v jistínách slov, tvarovaných životními osudy, a účastnit se
tak svým dílem na dění: „*žirně žíhej živote*“ a uplatnit a rozvinout plně svůj dar
vidění a slyšení vyvážený citem a mocí energie času, a s účtou se vrátet i do dětství
mýtů a bájí, aby vyvažoval existující protikladné jevy bytí i „*snění s prázdnými
džbánky u studánek*“. „*Jen někdy / jen někdy / je nejdál k sobě*“.

Aby mu láska k ženě splyvala s přírodou a s domovem, vyznává se: „*stále za
mnou / věrná kamarádka / milenka vášnivá / jsme spojeni*“. Pokleká, aby vzdal tak
hold „*požehnanému životu lesa*“, který pozorně naslouchá jeho veršům rodičích
se a zůstávajících v jeho spřízněných a prochozených krajích inspirace. Nesluší se
nám proto ptát „*proč tak často mluví se stromy*“. Vážná a poučná jsou Kubičkova
slova o tom, „*co zbývá poezii*“, která nejen že dokáže náš život zatěžkat, ale učinit
jej i lehčím, což bezesbýtku platí i o srdeční sbírce Pnutí, plné lidskosti, pasující
jejího autora na mistra slova a ctitele mateřštiny, i objeveného vidění a okouzlení
milostí sladkých hořkostí či hořkých sladkostí: „*jak je napořád krásné / slovo
MILUJI*“. I v této sbírce, jako v předchozích, se sklání před vším a před všemi,
kteří jej učili poctivosti, i v tvorbě, moudrosti a hloubce myšlenek, filozofickému
nadhledu i odpovědnosti za „*vrásky maminek*“. Bezesporu také tomu, jak nést
statečně svůj básnický osud a v proměnách času vyznávat jen jeho trvalé a ne-
zpochybnitelné a opravdové hodnoty.

Jistě touto sbírkou plné statečnosti i tajemných pohazení ohýnků mládí
s toulkami a návraty „*v bludišti zlého světa ... lásky i nenávisti*“, Kubiček neřekl
své poslední slovo a tuto možnost naznačil již v básni Náruživá cesta (str. 69):
„*nechci být poslední / neodcházím*“, i cyklem **Doprovod vod**, uzavírajícím celou
sbírku, aby se opětovně a silně vyslovil z obdivu a okouzlení existence tohoto
životodárného a tak často přehlíženého „*prastarého zrcadla hvězd*“ (Jan Skácel)

- zázraku vody, ovlivňujícího v mnoha podobách a chvílích naši existenci: „*Vlnek, jež jsou k políbení*“. V osmnácti lyrických zastaveních plných vzpomínkových vyznání, medituje od vody plodové, přes vodu studánkovou, dešťovou a říční až k vodě slzové. Aby navázal svoji básnickou hodnotu na pohlázení příběhů své duše přeplněnými splávkou zpívající živé vody.

„**Stačí se zaposlouchat. Ještě zní.**“

Jiří Faltus

POETICKÉ POVÍDKY ANTONÍNA ŠLECHTY

Hledat ve zdánlivě fádnicích životech obyčejných lidí perličku příběhu je umění, které není dáno všem. Přesto se v nich vždy nějaká skrývá a záleží jen na autorovi, jak ji dokáže odhalit a předat čtenářům. Kniha *Ptala se mne na štěstí*, kterou napsal Antonín Šlechta, do této kategorie bezpochyby patří.

Autor své povídky koncipoval jako převyprávěné příběhy konkrétních lidí. Přestože není důležité, zda jsou osudy, jež popisuje, skutečné, řada indicií naznačuje, že tomu tak skutečně je. Každá z povídek je uvedena odstavcem, v němž vysvětluje, od koho ten či onen příběh vyslechl a jakým způsobem jej zpracoval. U některých mění jméno hrdiny, někdy dokonce vše bere na sebe a vystupuje jako fiktivní vypravěč.

Sbíрку uvádí povídka, jež dala název celé sbírce. Představuje dialog mezi autorem a Valérií, odehrávající se ve filozofické rovině, notně podbarvené světabolem a skleslou melancholií. Pochybnosti, má-li život vůbec nějaký smysl, ústí někam do ztracena, i když si autor alespoň v hrubých rysech na některé existenciální otázky odpovídá.

Povídky Antonína Šlechty nestojí na dějové lince. To, co vypravuje, jsou črty ze života lidí, dojmy, perličky, jako třeba založení Svobodné republiky Končinské slunné pláně. Pro autora není důležitý samotný fakt, že si někdo založí vlastní republiku, nebo snad nějaká pikantnost s tím spojená, ale atmosféra, která v ní vládne, a vnitřní postoj jejího zakladatele.

Dalším typem textů, obsažených ve Šlechtově sbírce, jsou eseje na volné téma, autor se například vžívá do pocitů cibule, zpracovávané atraktivní kuchařkou, nebo se zamýšlí nad významem svého jména. V povídkách tohoto ražení je prostor pro mírný humor, i když autor nepatří k těm, kteří se snaží čtenáře pobavit za každou cenu.

Některé příběhy rezonují s autorovým životem, zejména pokud se týkají rozpadů partnerských vztahů, ovšem takové téma se v literatuře objevuje velmi často a spisovatelé do něj rádi promítají své zkušenosti, zejména proto, že jde o silné a emotivní zážitky. Antonín Šlechta se ale zdařile vyhýbá nástrahám přeexponovaných citových výlevů.

Jak už tady padlo, děj není to, co bychom ve Šlechtových povídkách mohli hledat. V této souvislosti je zřejmé, že ani pointa není výrazná, mnohdy povídka ústí spíše do vytracena. Důležitá je atmosféra a pocit, který ve čtenáři vyvolává. Autor doslovu Karel Sýs charakterizuje Šlechtovy texty jako poezii a skutečně se jí velmi blíží. V tom dobrém smyslu, kdy autor dává důraz na jiné aspekty slova než striktně významové.

Povídky Antonína Šlechty je potřeba procítit, ocitnout se v nich „na plný úvazek“, dovolit si nehledat v textu nějakou historku. Je to obtížné, protože obliba poezie stále klesá, čtenáři ztrácejí schopnost ji vnímat. Žijeme v době touhy po příbězích, které už nejsou jen součástí televizních seriálů, ale i většiny knih. Proto je dobře, že to někteří autoři stále nevzdávají a nepřizpůsobují se vkusu středního proudu.

Jiří Lojín

(Zveřejněno na www.vaseliteratura.cz)

ALMANACH ČESKÝCH BÁSNÍKŮ

29. června se uskutečnil ve Slovenském domě v Praze křest almanachu českých básníků Noc plná žen. Verše autorů zastoupených v knize recitovali Miroslav Kovářík a Radek Bláha, hrou na harfu doplnila podvečerní prezentaci Zbyňka Šolcová. I tento, v pořadí už šestý almanach, vybral a sestavil Vladimír Stibor a jako většinu předchozích doprovodila ilustracemi Alena Stiborová.

První sborník, Ptáci z podzemí, vydaný v roce 2013, uvádí Vladimír Stibor slovy: „Sestavit almanach básníků je jako odvážit se dobrodružné výpravy. Musíte sehnat dobrou loď, v portu polepit zdi krčem plakáty a pak už jen čekat a nenechat se odradit. Zprvu se nic neděje. Nikdo vám nevěří. Proč také?“

Do prvního almanachu přispělo něco přes padesát autorů, do letošního 90. Je tedy vidět, že almanach stále autory přitahuje i přesto že, jak je od jisté doby v Čechách zvykem, aby taková loď mohla vyplout, musí účastníci na cestu přispět nejen svými verši. Odměnou jim je společné dobrodružství a almanach zaznamenávající onu plavbu oceánem současné české poezie. Chtěla bych věřit, že stejnou měrou, jakou přitahuje autory, láká almanach i čtenáře.

Ze Střediska východočeských spisovatelů jsou v Noci plné žen zastoupení Václav Franc, Věra Kopecká, Zdenka Líbalová a Libuše Matysíková.

Václav Franc

Suvenýr z jihu

Z každé cesty jsem si přivezl
suvenýr
Pohled, vzpomínku, pocit
Z francouzských cest
odtrhl kousek rána
teplého a příjemného
právě vytaženého z pece noci
Jen doufám
že tam na jihu
jej nikdo nepostrádá

Zdenka Libalová

Pacholek podzim

Pacholek podzim
vyhání na nebeskou pastvu
chundelatá stáda mlhy
píská
na okarínu větru
a z jednotlivých
zubů slunce
věští chladný čas

Libuše Matysíková

Přesívání

Přesívám slova
co přináší vítr
přemele je voda
vysloví je ústa
plevel odnese
zbude duše čistá

Věra Kopecká

Malé zázraky

Dnes ráno
vzpínalo slunce
k nebi ruce
Dva ohnivé plameny
slunce obepínaly
dva úlomky duhy
dva střepy z vitráže
zapáchnuté v zemi
čněly pohádkově
odvážně
k modré obloze
Čtyři ohně vzplály
na hraně
mrazivého dne

Je na místě představit i editora Alma-
nachu

Vladimír Stibor

Cesta k odpuštění

Chodívám za slovy,
cítím jejich vůni i pižmo;
netrvám na tom,
že se vrátí
a posléze splynou jako mlžná loď
se slzavým údolím.
Chodívám za slovy;
chtěl bych s nimi vytáhnout na břeh
člun,
i kdyby byl skrz naskrz dřevý
a na dálku čpěl rybinou.
Chtěl bych těm,
co už nemohou,
tak těm odpustit.

PARDUBICKÉ STRÍPKY 2017 – DOKONČENÍ

V. kategorie:

TICHÁ NOC

DIANA STARÁ – Gymnázium Dašická
Pardubice

Rozárie

*Svátky klidu a míru, svátky lásky a porozumění, svátky splněných přání a dětských snů. Tím vším jsou Vánoce, ten jeden den v roce, kdy se dospělí stávají znovu dětmi, ze střeš visí rampouchy a za každým rohem číhá krásné překvapení. Klid a mír... porozumění... dětský sny, překvapení... jo, to určitě, pomyslim si s úšklebkem a kurzorem najedu na ikonku s křížkem. Kabicová by mi stejně nevěřila, že jsem něco takovýho napsala sama, přiznám si, když zavírám stránku se vzorovými slohovými pracemi. Možná by mi něco mohl napsat Miky, ten má pro takový blbiny cit. Vůbec se necítím hloupě kvůli myšlence, že by mi slohovku měl napsat můj jedenáctiletý bratr – Mikuláš je sice pako, ale zatímco do míče kope jako malomocná stařenka, píše jako bůh. A stejně, jaká učitelka dává úkoly přes Vánoce? Otevřu si novou záložku a na YouTube do vyhledávací kolonky zadám heslo *christmas music gramophone*. Tuhle libůstku mám asi po babičce. Jako malá jsem se nechala houpat na jejím klíně za praskavých zvuků zvonků a sborového zpěvu. Potlačím otravnou nostalgii a rozložím zbytek červeného balicího papíru na psacím stole. Nečekala jsem, jak těžké bude zabalit obyčejnou vonnou svíčku. Stejně si, tam, kde teď je, žádnou svíčku sama zapálit nemůže... Výsledek je skoro stejně tragický jako můj vkus na dárky. Jedinou výhodou toho chuchvalce papíru a lepicí pásky – v poměru asi jedna ku třem – je to, že si nikdo nemůže troufat třeba jen hádat, co se v balíku skrývá. *Nebudu se vymlouvat, je to prostě otrěsný*, povzdechnu si v duchu, když balíček opatrně pokládám na dno kabelky. *Kdybych to bývala nechala zabalit Mikyho... Asi je to gay...* Několika kliknutími utnu ukřičenou zpěvačku uprostřed sloky *Silent night* a nechám zhasnout monitor. Cestou ke dveřím cvaknu vypínačem a pokoj zalije naprostá tma – na světýlka jsme s mámou rezignovaly už dávno. „Rozárie, pohni si přece!“ křičí na mě máma ode dveří. „Rózino, honem. Takhle tam budeme nejdřív na Silvestra,“ protáhne Miky, který už v palčácích a kulichu s bambulí přěšlapuje u dveří.*

„Sklapni, pitomo,“ odseknu, hořce však zalituji, když mi dojde, že ho nejspíš budu muset uplatit celým adventním kalendářem – který jsem si doposud šetřila na celonoční maraton vánočních filmů – jestli chci, aby mi napsal ten úkol.

„Nebud' na svého bratra pořád tak hubatá!“ napomene mě máma. „A obleč se už přece! Couráš se jak městskej autobus!“

Nechci ji víc rozčílit, takže vklouznu do kozaček a aniž bych si je zapínala, popadnu kabát a vyklopýtám z bytu. Ne že by na mě máma byla taková pořád. I Miky je nesvůj, i když si udržuje ten svůj připitomělý úsměv. Stejně Vánoce jsme absolvovali i loňský rok, i tak je ale těžké si na tu skutečnost zvyknout, pro nás pro všechny. *Achjo babi, cos nám to udělala?* pomyslím si, když s Mikym bok po boku kloužeme po zamrzlém chodníku. Máma už stojí u auta a cloumá přimrzlými dveřmi. „Co myslíš, z jakýho století je ten vrak?“ zavtipkuje Miky. „Asi tak ze třináctýho,“ odfrknu v odpověď a uchechtnu se. „Ve třináctém století se auta nevyráběla, vy chytráci. A zalezte už! Musíme jet.“ S těmi slovy mi máma vrazí do ruky kyticí karafiátů. „Bože, ta komunistická hrůza mi asi přimrzla ke kůži,“ postěžuji si, když o pár minut později vyjedeme světýlky ozářenou ulicí. „Vždyť já už zapínám topení,“ mručí máma podrážděně. „A vůbec, nech těch keců... Babička měla karafiáty vždycky nejradsí.“ *Jo, a dřív s námi taky trávila Vánoce.* Trpkou poznámku si nechám pro sebe. I když kdyby se tehdy před třemi lety o Vánocích máma nepohádala s babičkou kvůli tátovým alimentům, kdyby jí přes všechny ty směšný spory pozvala na štědrovečerní večeři, tohle bychom vůbec nemuseli řešit. Ale stalo se. *A vůbec, koho by napadlo, že se o Vánocích někdo vloupe ke starý ženský do bytu? A co hůř, že se z vloupání stane nakonec vražda...*

Martin Kubinský

Tichá noc. Nesnáším tuhle koledu. Nejenom proto, že ve společenské místnosti vyhrává během svátků od rána do večera. Připomíná mi Vánoce, kdy jsem se nechal namočit do tý prokletý vloupačky, kvůli který si teď krotím už druhý rok za katrem. Prej: „Pojď se vloupat do bytu tý starý báby ze třetího, bude to *easy byznys*, přísahám pánbůh,“ tvrdil mi Luboš – *budiž mu země lehká, parchantovi.* Taký se zaručil, že tam ta šílená bréca na Štědrý večer nebude, že prý ji vždycky zve na svátky dcera s vnoučaty. Často na tu prosincovou noc vzpomínám. Našli jsme klíč pod rohožkou, přesně jak říkal Luboš během sprádaní plánů. Už když jsme ale otevírali dveře, něco se mi na tom všem nezdálo. „Proč je rozsvíceno?“ sykl jsem na Luboše, který jen mávl rukou. „Co když je doma?“ naléhal jsem dál. „Simtě, je to senilní bába. Prostě zapomněla zhasnout.“ S tím mě před sebou postrčil a já byl tak nucen postupovat chodbičkou k pootevřeným dveřím do osvětleného pokoje. „Slyšíš to?“ Z onoho pokoje se nesla skřípavá hudba. „Senilní bába, co zapomněla zhasnout a vypnout rádio,“ pokrčil Luboš rameny a znovu mě popohnal. Natáhl jsem ruku ke dveřím a v duchu Luboše opravil: *Gramofon, ne rádio.* Ten praskavý zvuk jsem rozeznal kdykoli, můj strýc měl jednu takovou zrůdnost taky doma. Klidná melodie *Tiché noci* na mě měla naprosto opačný účinek – uječená zpěvačka a hučící sbor mi vytlačili srdce až do krku.

Taky by si ta bréca stará mohla někdy naolejovat panty... Je opravdu směšné, že mě něco takového napadlo, zvláště pak ve světle toho, co se dělo dál. „Do p-“ vyhrkl jsem a prudce couvl zpátky do chodbičky. „Co sakra děláš, pitomče?“ štěkl Luboš. Protáhl se kolem mě, a když spatřil tu drobnou stařenku nataženou pod rozsvíceným stromkem, která v zeleno-červeném županu vypadala jako nějaký morbidní vánoční dárek, zarazil se. „No... máme po problému,“ uchechtl se a překročil nohy v papučích s červenými bambulkami.

„Cože?“ zalapal jsem po dechu a odvrátil tvář od mrtvé ženy. Mé oči zůstaly viset na krabicích s ozdobami. „Dostala asi infarkt nebo tak něco,“ mávl Luboš rukou, načež se natáhl ke řvoucímu gramofonu a zvedl rameno s hrotem. Černá deska se tak otáčela naprázdno a pokoj ztichl. Hned nato se Luboš jal otevírat šuplíky a skřínky. „Neměli bychom zavolat sanitku nebo tak něco?“ zachraptěl jsem a přešlápl z nohy na nohu. Nebyl jsem zrovna s to překročit práh a sdílet prostor s mrtvolou. „Jasně. Nebo rovnou policajty,“ ušklíbl se na mě Luboš a pokračoval v hanebném dílu – jako bych snad měl právo odsuzovat ho za něco, kvůli čemu jsme oba přišli. „Jestli se jí bojíš, tak jdi prohledat třeba ložnici.“ Jeho až nepatřičně věcný tón rezonoval skříní, do jejížž útrob byl polovinou těla zcela ponořen. Nic jsem nenamítal a spěchal pryč z obýváku napříč chodbou. Minul jsem dveře do koupelny, do kuchyně ozářené mihotavým světlem čtyř svíček na adventním věnci, až jsem našel ložnici. Rozsvítil jsem a při pohledu na sváteční šaty rozprostřené na posteli se mi udělalo nějak mdlo. *Už si je asi neobleče,* pomyslel jsem si, když jsem postel obloukem obcházel a zamířil ke skříním. *Ať to mám už za sebou...* Co nejrychleji a zároveň nejopatrněji, abych nenadělal moc velký nepořádek, jsem prohrabal skřín s oblečením a navzdory vlastnímu očekávání se mé hledání setkalo s úspěchem. Pod hromadou stářím a kuličkami proti molům zavánějících svetrů jsem nahmatal placatou krabičku. Něco v ní chrastilo – *to bude šperk,* napadlo mě hned, *a bingo!* Z otevřené krabičky vystlané tmavě modrým sametem na mě vzhlížel andělíček na zlatém řetízku. Dlouho jsem se nekochal krásou onoho šperku – jediné, co mě doopravdy zajímalo, byla cena, která se mi zdála být více než jen příznivá. Posílněn novou nadějí jsem vyskočil na nohy, zavřel skřín a chystal se na skoro jednou tak velkou almaru, když jsem zaslechl ten dunivý zvuk. Tehdy jsem mu nepřikládal nijak velkou váhu, dnes mi však jen při vzpomínce na něj tuhne krev v žilách. „Luboši?“ houkl jsem na něj. „Snads něco nerozbil, ty koni...“ Otevřel jsem almaru, v níž na mě čekala jen další velká spousta svetrů. *Tady někdo rád plete,* ušklíbl jsem se a jal se prohrabávat kousavou vlnou. „Máš něco?“ zavola jsem na svého parťáka znovu, ale ani tentokrát se neozýval. To už se mi zdálo podezřelé. Pomalými, tichými kroky jsem vyšel z ložnice do chodby. „Luboši?“

Nic. Naprázdno jsem polkl a jen horko těžko nutil své nohy do pohybu. *Tohle mu nedaruju,* říkal jsem si v duchu, zatímco ve mně vzrůstala směs úzkosti

a rozčilení. „Luboši, ty pito-“ Zůstal jsem stát na prahu jako opařený. Luboš už nestál horní částí těla zanořený mezi kabáty ani se nepřehraboval v šuplících a šperkovničkách. Ležel na zemi, vytřeštěné oči upřené ke stropu a pod hlavou tratoliště krve. V tu chvíli jako bych přepnul na autopilota, vrhl jsem se na kolena vedle něj a naklonil mu hlavu na stranu, abych viděl, kde se zranil – tolik k poučkám o první pomoci a o tom, že se se zraněnými lidmi nemá hýbat. Ne že by na tom v Lubošově případě nějak záleželo. Krev prýštila z rány vzadu na krku, z níž trčela jakási skleněná baňka. Až po chvíli jsem si všiml, že se protahuje do špice, jejíž konec prosvítal Lubošovou kůží pod bradou. *Co to sakra-* Když jsem si uvědomil, že je krk mého přítele – dobrá, řekněme partáka – skrz naskrz prošpikovaný skleněnou vánoční špicí, málem jsme se na místě pozvracel. Hned jsem si také vzpomněl, kde jsem ji viděl – v té krabici, která ležela hned vedle. „...v nichž malé dětátko spí.“ Až v tu chvíli jsem si uvědomil, že gramofon je opět spuštěný. Vyskočil jsem na nohy a pozpátku se snažil vzdálit od toho všeho, jako bych tak mohl vrátit čas do chvíle, kdy jsem nadzvedl rohožku a uchopil klíč. Oči jsem přitom tentokrát nedokázal odtrhnout od perského koberce pokrývajícího podlahu pod stromkem. To, na co jsem se předtím štil pohlédnout, tam totiž už nebylo. Nikdy jsem si nepřál vidět mrtvolu staré babizny tak, jako právě v tu chvíli, ať to zní sebestrašněji. „*Tichá noc, svatá noc! Co anděl vyprávěl, přišel s jasností v pastýřův stan...*“

„Tohle jsme podělali,“ hlesl jsem a začal zběsile vrtět hlavou ve snaze tu zvrácenou pravdu vytrást z mysli. „*Tichá noc, svatá noc! Ježíšku na líčku boží láska si s úsměvem hrá...*“

„Tohle jsme-“ „Podělali,“ dořekl za mě hlas, který zněl až podezřele silně a sebestrašně na skoro sedmdesátiletou a hlavně mrtvou ženskou. „Teď pěkně polož, co ti nepatří, parchante,“ poručil mi hlas a já poslechl. Sotva však krabice pleskla o podlahu, cosi těžkého a tvrdého mě udeřilo do pravého spánku. Temnotu, do níž jsem upadl, protnul krátký ohňostroj barev a do bezvědomí mě vyprovodil hlas, na nějž jsem už nikdy neměl zapomenout: „*V nichž malé dětátko spí, v nichž malé dětátko spí...*“

Anita

„*Tichá noc, svatá noc, jala lid v blahý klid...*“ S nostalgickým povzdechem se zaposlouchám do té melodie. Rozpraskaný rozhlas je sice jen bláhovou náhražkou za můj milovaný gramofon, ale pořád lepší než nic. V návštěvní místnosti je za jiných dnů ticho. Sedím tu jen já a dvě další ženy očekávající své blízké v tento posvátný večer. O dva stoly vedle se s koleny pod bradou krčí Katka a oči upírá na dveře, v nichž se mají každou chvíli objevit její rodiče – trochu škodolibě se těším na ty jejich křečovitě úsměvy, za nimiž tak neobratně skrývají zklamání (koneckonců, jací rodiče chtějí vidět svou nejmladší dceru v modrém mundúru).

Úplně na opačné straně místnosti – co nejdále ode mě – sedí Johanna, ženština s čelistí jak hyena a vlasy barvy hnijící slámy, která se mnou sdílí celou. Nepřekvapuje mě, že se na mě ani nepodívá – bodejť by mě, takový starý báby protivný, neměla už plné zuby. Místo na mě hledí ke dveřím. Osobně pochybuji, že se ten její ukáže, a z úcty k ní – leč pramalé – od ní i já odvrátím tvář a ponechávám ji v soukromí s vlastním zklamáním.

Když se otevřou dveře, přistihnu samu sebe, jak se v očekávání zvedám ze židle. *Uklidni se, Anito, ty starej blázne*, napomenou se v duchu a usadím se dřív, než bych si zkazila tvrdě dobytou reputaci. Dozorkyně zavřela za manželi Korbelovými dveře a naškrobený páreček vykročil mezi stoly. Oba si dali obzvlášť záležet na tom, aby se na mě ani na Johannu ani jedinkrát nepodívali. Škoda, ráda bych si s nimi popovídala o jejich dceři, doopravdy. Katka je moc hodná holka, šikovná a celkem chytrá, na to, že nedodělala ani to učiliště. *Nemějte jí to za zlé... Že udělala pár blbostí? No jinak by tu nebyla, ale v devatenácti ještě není ztracená. Podívejte se na mě. Se mnou jako odstrašujícím případem – matkou a babičkou, která ve vězení plete svetry a posmívá se ngramotné Němce – si Kačenka ještě dvakrát rozmyslí, než zas zkusí ukrást autobus i se zájezdem pobožných staroušků.* I jejich trojici dopřeji soukromí – koneckonců si mají co říct – a obracím svou pozornost ke dveřím. Na chvíli, jen na malou chvilku mě napadá, že snad nepřijedou. *Kdy naposledy mi Andělka volala? Předevčirem? Nebo to už jsou tři dny? Stárnu, povzdechnu si, už si to všechno moc беру. I ta blbá koleda mě nějak moc dojímá...*

O tom, že už nejsem tak ledově klidná, jako jsem vždy bývala, se sama přesvědčím, když se znovu otevřou dveře. „Babi!“ uměje se na mě Róza. Ta moje malá treperenda, nemohla by mě být méně podobná. Jako mladá holka jsem taky měla takovou kudrnatou kštici. *Jen nevím, proč se tak ostříhala, vždyť vypadá skoro jako kluk. No jo, ale třeba se to tak dneska nosí, co já vím...* Vstanu a nakloním se přes stůl – trochu mě překvapí, když mi na tvář lípne pusou. Jako malá nikdy nezapomněla na náš malý rituál, myslela jsem ale, že už z toho vyrostla. „No tak, Miky, pozdrav se s babičkou,“ sykne Anděla, aniž se na mě sama podívá. Se zatajeným povzdechem si s Mikuláškem stisknu ruku. „Co ty, kluku můj ušatá? Jak jde škola?“ „Dobrý,“ pokrčí rameny a pousměje se.

„Je to hroznej šprt, bábi, zas bude mít určitě samý,“ ušklíbne se Róza a rozvalí se na židli po mé levici. „Rózino!“ zamračí se Mikuláš na sestru a vymění si s ní úšklebek, načež svou pozornost obrátí zpátky ke mně: „Něco jsem ti přinesl,“ zamumlá a vtiskne mi do ruky práníčko. „Ale tos nemusel, drahoušku,“ usmívám se, když prsty přejíždím po holubici poskládané z papíru nalepené na přední straně. *Po kom to ten kluk jen má? „Veselý Vánoce... mami.“ Vzhlednu k Anděle – bylo tak směšné myslet si, že když ji takhle pojmenuji, nezdedí moje manýry – a po chvíli se usměju. „I vám, moje zlatička... Dík, že jste za mnou přišli.“*

„Ale mami, vždyť jsme ti to slíbili,“ donutí se Anděla k úsměvu a také se posadí. Rukáv svetru, který jsem jí kdysi poslala, si při tom vyhrne tak, aby bylo vidět její tetování. Nápisem *Dirty Angel* jako by říkala: *Tak blbý jméno jsi mi mohla dát jen ty.* Však to taky byla její pomsta, když se tehdy v patnácti vypravila do tetovacího salonu. Sklouznu očima k Rózinu zápěstí, na němž vedle srdce od poslední návštěvy přibily nůžky. „Ale copak je tohle?“ zeptám se a kývnu hlavou k její ruce. „Kadeřnický nůžky,“ pokrčí rameny. „A pročpak probodávají to srdce?“ ptám se dál, i když to moc dobře vím, neodpustím si proto rošťácký úsměv. „Protože Pavel je pěkný pitomec,“ ušklíbne se Róza, která zase dobře ví, že vím. „A co ten Karel, o kterým jsi psala, ten je snad lepší?“ vyzvídám. „Kája je úplně jinej,“ zamračí se hrdě. „Je to génius a gentleman!“, „Na Rózu až moc,“ uchechtne se Miky. „Nechej toho, pitomo, nebo ti nepomůže s přípravou na přijímačky na osmiletko!“ okřikne ho Róza. „Takže to budeš zkoušet, jo?“ změním obratně téma. Mikuláš semkne rty a pokrčí rameny. „Nic se nestane, když to nevyjde,“ řekne Anděla a stiskne Mikymu ruku. „Ale myslím, že má velkou šanci se tam dostat.“ Miky se rozpovídá o tom, jak se s ním Rozárčín Karel pravidelně schází a doučuje ho matematiku. Já se při tom neubráním myšlence, jak se naše Róza dala dohromady s gymnazistou. *Ale vždyť je to chytrá holčička,* namítnu v duchu, *a kdyby chtěla, měla by i na normální střední školu...* Ale když tak chtěla na kadeřnické učiliště, kdo by jí vtom bránil? Navíc ten sestřih, co udělala Anděle, se jí opravdu povedl – ačkoli ten přeliv už je trochu moc divoký... *Škoda že si sem s sebou nemůže vzít ty svoje nůžky... taky potřebuju nějakou tu změnu...* A vůbec, když je holka šikovná a umí vařit a má pořádného chlapa, tak vejšku nepotřebuje. Vedle toho Káji – z dopisů působí jako moc hodnej kluk – by mohla dostat rozum, a až přijdou první děcka, uklidní se úplně. Tak jako před sedmnácti lety moje Anděla. Jó, kdyby přišla k rozumu o rok dřív, nezapletla by se s takovým blbcem, na druhou stranu, neměla bych tak krásná vnoučata... I když ten Miky stejně nemůže být Jindřicha, toho si musela Anděla uplíst někde jinde... Ale vem to čert, vnuk, jako vnuk. No jo, mám dospělou dceru, dvě vnoučata a co nevidět přijdou i pravnoučata. A místo v houpacím křesle sedím tady, na kovové židli v ženské věznici v Příklepech u Prahy... Kdybych tehdy nezaslechla souseda s tím jeho kamarádkem, jak se domlouvají, že se mi o Vánocích vloupají do bytu – jo, to bych byla asi mrtvá, minimálně by mě něčím přetáhli po hlavě, chuligáni... Když já si myslela, že když zůstanu doma, tak to vzdají. A když jsem pak slyšela, jak se v předsínce otevřely dveře... Co mě to popadlo, že jsem hrála mrtvou, to dodnes nevím. Asi jsem se chtěla pobavit nebo je odpudit... A když potom neodešli a já už dál nevydržela ležet na tom koberci – nejsem přece jen už žádná mladice, akorát bych tam v tom županu nastydla... Však jsem to pak obhájila celý jako sebeobranu. Dokonce ani ten Kubinský nic moc nenamítal – snad se dokonce styděl za to, že se o Vánocích vloupal do bytu staré ženy... Nebo se mě

bál. Koneckonců k soudu přišel s pěknou boulí... Kdybych jen nebyla hloupá a nepoděkla se, kde jsem ten zlatý řetízek vzala. A nejen ten... Kdybych neměla tak mizerný důchod, nemusela bych po obchodním centru šacovat nákupní tašky, abych měla dárky pro rodinu... Udělala jsem za života už tolik hloupostí. Vždycky jsem žila tak nějak na hraně, a jak se říká – zvyk je železná košile. A čím jsem starší, tím těžší mi to železo přijde. Jen ve chvílích, jako je tahle, jako by se ze železa stal jen další z mých nepovedených, kousavých svetrů.

Po pár minutách ze sebe Mikuláš setřásl všechnu nejistotu a teď vypráví všechno, co mu zrovna přijde na jazyk. Róze – když se zrovna na bratra nešklebí – na tváři pohrává úsměv a s kolenem pod bradou se pohupuje do rytmu *Tiché noci*, která se opět line z rozhlasu. Svíčka, kterou před chvílí vytáhla z kabelky, stojí uprostřed stolu, hned vedle údajně humorné knihy od Anděly – ani nevím, která z těch dvou mi dala nevhodnější dárek – a skromné kytice červených karafiátů. *Aspoň s těmi se trefily*. Atmosféra mě na okamžik přenesla zpět v čas, do dob, kdy jsem Vánoce trávil u Anděly v bytě, večereli jsme u jednoho stolu (nikdo neumí tak výtečný bramborový salát, jaký dělá moje Andělka) a já potom sledovala, jak děti nadšeně strhávají balicí papír z vysněných dáreků. Nakonec jsme si všichni posedali na pohovku a až dlouho do noci sledovali vánoční filmy. Chvilí se všechno zdá být kouzelné tak, jak to o Vánocích být má, a přesto... Stačí mi jediný pohled na Andělků a na zklamání, které se jí zrcadlí v očích. Můžu jí to mít za zlé? Ne. Může mi ona něco zazlívát? Ano, rozhodně může. Copak takhle jdu vnoučatům – jejím dětem – příkladem? I když jsem možná lepší babička než matka. Taky si se mnou užila svoje. Najednou bych byla raději, kdyby za mnou prostě nepřišli, kdyby si doma udělali hezké Vánoce a neobtěžovali se se mnou, se skoro sedmdesátiletou kriminálnicí. Když se však Anděla ošije – ve svetru, který nosí, ačkoli moc dobře vím, že se jí nelíbí – a zpod roláku vytáhne zlatý řetízek s přívěskem andělíčka, oči se mi na okamžik zalijí slzami. Není to ten samý – ne přímo *ten samý*, protože ten mi zabavili. Tenhle si musela koupit sama. To nemůže být náhoda. Musí vědět, že přesně takový jsem pro ní ukradla. A dnes si ho vzala na sebe, protože... Proč? Chce mi tak ukázat, že ví, že jsem jí chtěla udělat radost? Že ví, že mi je tak strašně líto, jaká jsem byla? Že se chci změnit, ale že je to prostě těžké? Nebo je to naopak. Možná mi tím, že si ho sama koupila, chce ukázat, jak jsem to měla já sama udělat – poctivě ho koupit. Nebo že mě prostě nepotřebuje a tohle všechno absolvuje jen kvůli dětem. „Mami?“ osloví mě a já se tak tak držím, abych nenadskočila. Srdce mi bije jako králíkovi – asi už jsem opravdu stará. Když se však Andělka usměje a ukáže ty své krásné zoubky – ty, kterými jsem se chlubila všem maminám z baráku, ty, které září v širokém úsměvu na každé její fotografii – zalije mě klid. „Mám tě ráda, mami. To ty ale víš, vid?“ Z rozechvělého hrdla se mi vydere vzlyk, který jen marně skrývám přidušeným smíchem. „Ale vždyť já tebe taky, Andělko, vás všechny. Jste moje štěstí.“ *Tos tomu*

dala, Andělko... Takovej sentiment... Ještě dlouho mluvíme, smějeme se, zkrátka jsme spolu, ale jako všechno dobré, i návštěvní hodiny musí někdy skončit. Anděla slíbí, že mi brzy zase napíše a že mě všichni navštíví tak brzy, jak to jen půjde, já nechám po Rózině pozdravovat Káju a Mikulášovi popřeji, ať se mu příprava na přijímačky daří. A než se naději, jsem zase sama.

Katka odešla už před pár minutami – hned, jak se s ní se slzami v očích rozloučili rodiče. I já už se zvedám k odchodu, když se mé oči zastaví v protějším koutě. Mé tušení bylo správné – ten její německej princ na bílý motorce nedorazil. Johanna seděla zhroucená v židli, ruce složené pod hlavou a oči upřené ke dveřím. „Tak pojď, Jóžo,“ pokynu jí s povzdechem. Nechápatě ke mně zvedne pohled. Vypadá skoro polekaně, jako by byla duchem jinde. „So komm, Johanna,“ zopakuj německy, na což reaguje ještě překvapeněji. Dlouho na mě jen němě zírá a já už se pomalu chystám otočit k odchodu, když se najednou zvedne a přikývne. Tváří se jí mihne náznak úsměvu. Holka je to hloupá a protivná, ale aspoň vkusem na mužský mi připomíná tu mou Andělku. A protože nikdo, ani Johanna, drogami prolezlá prostitutka, ani já, stará, praštěná kriminálnice, nemá být na Vánoce sám, opouštíme návštěvní místnost spolu a než si nás v chodbě převezmou dozorkyně, vyprovází nás poslední sloka *Tiché noci*.

LITERÁRNÍ SOUTĚŽ MLÁDEŽE V LANŠKROUNĚ

Slavnostní vyhodnocení VI. Ročníku literární soutěže

Témata letošní soutěže jsme stejně jako minulý rok zvolili dvě. První neslo název “České století” a inspirovalo se výročím 100 let vzniku Československa, druhé bylo volnější a více úvahové “Neměnil bych”.

Pětičlenná porota hodnotila 45 příspěvků, které byly rozděleny podle věku do 4 kategorií. Vyhlášení výsledků se konalo v lanškrounském zámku a neslo se ve slavnostní atmosféře. Nechybělo hudební zahájení, přivítání od všech členů porody a samozřejmě starostou města Lanškrouna panem Radimem Vetchým. Ukázky z poezie a prózy přečetli herci Divadla Ve Středu. Pro oceněné nechyběly diplomy a knižní dárky.

Mezi soutěžními pracemi se objevovaly příběhy z československé historie, často zaměřené na naše město a okolí. Popisné práce, líčily život našich předků. Bylo patrné, že silné téma války je stále fascinující pro velmi mladé žáky. Dále úvahy a zamyšlení nad tím, co vše by dnešní mládež neměnila. Bylo milým zjištěním se v textech dočíst, že opravdu všichni jsou spokojeni se životem, jaký žijí a se společností, která je obklopuje. Nikdo by neměnil žít jinde než v Lanškrouně,

neměnil by kamarády, školu ani rodinu. Často také zaznělo, že by neměnili dobu kvůli moderním technologiím. Závislost mládeže na virtuálním světě byla patrná I mezi řádky některých příspěvků.

Velká pochvala patří všem soutěžícím a také jejich rodičům a pedagogům, bez jejichž pomoci by někteří žáci a student nenašli chuť své příspěvky do soutěže poslat. Plně si uvědomuji vytížení ve druhé polovině školního roku, a o to víc mě těší, že se z této literární soutěže stává již tradiční pevný bod, který patří do kulturního kalendáře našeho města.

Ráda bych se pro letošní ročník rozloučila starým Bengálským příslovím: „Ke psaní musí být tři věci: pero, inkoust a rozum.“ Dnes již neplatí, že ke psaní potřebujeme pero a inkoust, ale rozum je zapotřebí stále. Byla bych moc ráda, aby naši mládež rozum neopouštěl a vždy se našla skupina žáků a studentů, kteří se do příštích ročníků soutěže zapojí.

Linda Netušilová, ředitelka Městské knihovny Lanškroun

Jména oceněných soutěžících: Vendula Hrdinová, Zita Jurková, Jan Skalický, Jan Chromec, Petra Skalická, Tereza Pallová, Sabina Obešlová, Zuzana Pavelková, Andrea Kyselová, Simona Hruběšová, Matyáš Grof, Adéla Nekvindová, Berenika Ročková, Nikol Vondrová, Veronika Skalická.

Zleva členka poroty Iva Semlerová, vpravo Linda Netušilová, ředitelka Městské knihovny

ZAZNAMENÁVÁME A KOMENTUJEME

JUBILEA

Kulaté: Miloš Vodička 27. 12

NOVÉ KNÍŽKY ČLENŮ

- Zdenek Jirásek – **AKROSTICHY PRO ŽENY, MÚZY, BOHYNĚ** – sbírka básní doprovázená fotografiemi Miloše Fice. Vydal Oftis v Ústí nad Orlicí. (160 str. 2018).
- Miroslav Kubíček – **PNUTÍ** – Sběrka básní s ilustracemi Václava Smejkal. Vyšla v OFTISU Ústí nad Orlicí. (96 str. 2018).
- M. Taubitz, V. Kopecká, M. Maciejczyk – **ANTOLOGIE MÍRU** – Soubor tří autorek: německé, české, polské. V jejich jazycích vydala Oficyna Wydawnicza STON 2 Kielce (2018, 167 str.) Věra Kopecká se prezentuje jako autorka a překladatelka.
- Josef Lukášek - **POHÁDKY Z ORLICKÝCH HOR – IV. KNIHA**. Bohatě ilustrovala Jarmila Haldová. Vyšlo v OFTISU Ústí nad Orlicí (2018, str. 200). Finančně podpořila Rada Královehradeckého kraje. Kniha byla pokřtěna v obřadní síni historické radnice v Dobrušce za účasti vydavatele Ing. Karla Kábrta a starosty města Dobruška ing. Petra Lžičaře.
- Milan Dušek – **MINULOSTI NEUTEČEŠ** – Nakladatelství Moravská Bastei MOBA Brno v Edici původní české detektivky. (314 str. 2018).
- Antonín Šlechta – **PTALA SE MĚ NA ŠTĚSTÍ** – Poetické povídky v nakladatelství Kmen, ilustrace Stanislav Špelda. (Pevná vazba, str. 136, 2018)..
- František Uher – **NAHÁ ŽENA** – 9 detektivních povídek v nakladatelství VÍKEND (141 str., 2018)

ZPRÁVY Z OBLASTÍ

Za krásami Křinic a Broumova

Ve dnech 12. – 20. 5. se v Křinicích konal už VI. mezinárodní malířský plenér, organizovaný obcí Křinice. Jeho program se příliš nelišil od předchozích plenérů. Přesto přinesl několik novinek.

Poprvé byli mezi účastníky tři výtvarníci ze Slovenska (Mária Nagyová, Jozef Janák a Viktor Motus). Dobře doplnili kolektiv a především jejich pastely oživily závěrečné výstavy novým pohledem a pojetím. Vedle Slováků bylo na plenéru 10 účastníků z Polska.

Z Čech se zúčastnili: Miroslav Čivrný, Věra Horstová, Margita Nedomelelová, Milan Sochora, Lída Švábenická a vedoucí plenéru Věra Kopecká.

Tradičně byl součástí plenéru i úterní večer poezie. Tentokrát jeho hlavní částí byla prezentace trojjazyčné Antologie míru, vydané v Polsku a sestavené jednou z jejích autorek Monikou Maciejczyk z Polanice Zdrój. Další autorkou byla Monika Taubicz, která žije v Německu a autorka z Křinic Věra Kopecká. Všechny tři autorky byly na večeru přítomné a představily své verše v originále. Verše byly následně přečteny i v češtině či polštině. Večera se zúčastnil také Antoni Matuszkiewicz, polský básník, který přeložil verše V. Kopecké zařazené v antologii do polštiny. V druhé části večera vystoupili se svou poezií autoři přítomní na plenéru.

V sobotu 19. 5. vyvrcholil plenér závěrečnou výstavou obrazů, dopoledne na náměstí v Broumově a odpoledne v Obecním domě v Křinicích.

Za příjemnou atmosféru na plenéru vděčíme a děkujeme nejen všem účastníkům, ale i obci Křinice, její starostce paní Libuši Rosové a sponzorům, kteří plenér podpořili a také vedoucí Obecního domu paní Gabriele Středové a kuchařce paní Gabriele Rosové, které nám v maximální míře vycházely vstříc.

Veríme, že se podaří tuto tradici udržet a těšíme se na další setkávání v Křinicích a na Boroumovsku.

Věra Kopecká

- **Četla cizí myšlenky, ale šlo jí to pomalu, kniha měla drobné písmo.**
- **Kde ve středověku stávaly mučírny a popraviště, tam jsou dnes lyžařské areály. Hnáty se tam lámou stále.**
- **Než se do někoho obujeme, měli bychom se zout, abychom mu neublížili.**
- **Fotografie je dílem okamžiku, za nímž se chodí od svítání do svítání.**
- **Počasí dělá lidem naschvály. Větší si působí navzájem.**
- **Muži nosí kalhoty, ženy kalhotky. Jsou skromnější, vystačí s málem.**
- **Chodí oblečená, jako kdyby sáhla hluboko do babiččiny truhly, ale sáhla hluboko do peněženky.**
- **Útěšné poselství světu: Hangáry jsou plné vojenských letadel neschopných letu!**
- **Nejvýmluvnější je mlčení.**

AFORISMY FRANTIŠKA UHRA

OBSAH

J. Macáková: Ilustrace	1
P. Václavíková: Rozhovor s Janou Macákovou	2
M. Dušek: O Janu Stejskalovi	3
J. Stejskal: Boty z dalekých krajů	3
D. Zlatníková: Pohled na své jubileum – básně Tráva, Zlá pravda o čase, Český ráj	7

Literární část

M. Kubíček: proud, zataženo, modroslovce, ještě s pnutím	10
J. Lukášek: Jak forman ke svému kabátu přišel	11
Z. Jirásek: Akrostichy pro ženy, múzy, bohyně	14
M. Marboe: Káhin	14
P. Musílek: Bludný kořen, Vzduch	20
J. Maternová: Z deníku Simony	21
M. Urbanová: Eutanázie, Chléb a hry, Kamikadze	24
V. Franc: 1. Cena	25
L. Šindlerová: Pohádka o velkém daru	28

Publicistika

P. Frydrych: Interpunkce a rychlost	30
---	----

Ohlasy a recenze

F. Uher: Z nových knih (Trojazyčný almanach s M. Taubitzovou, M. Maciejzyk a V. Kopeckou; román I. Tajovské; básnická sbírka Z. Jiráska, básnická sbírka M. Kubíčka, Minulosti neutěčeš M. Duška)	32
J. Lojín: Povídky V. France	34
M. Marboe: Román M. Duška	35
J. Lojín: Rodinné drama v Újezdu	36
V. Franc: Před a po zatmění	37
J. Faltus: Životní cesta s poezií	38
J. Lojín: Poetické povídky Antonína Šlechty	41

Almanach českých básníků

V. Kopecká: O Almanachu	42
V. Franc: Suvenýr z jihu; Z. Líbalová: Pacholek podzim; L. Matysíková: Přesívání; V. Kopecká: Malé záznaky; V. Stibor: Cesta k odpuštění	43

Strípky 2017 Dokončení

D. Stará: Tichá noc	44
---------------------------	----

Literární soutěž mládeže v Lanškrouně

L. Netušilová: Slavnostní vyhodnocení	51
---	----

Zaznamenáváme – komentujeme	
Jubilea.....	53
Nové knihy členů.....	53
Zprávy z oblastí.....	53
V. Kopecká: Za krásami Křinic a Broumova	53
Aforismy: František Uher	9, 54

KRUH, bulletin Střediska východočeských spisovatelů

Ročník XIV. – číslo 53 – říjen 2018

Odpořední redaktori: Milan Dušek, Jiří Faltus, František Uher, Věra Kopecká,
Jiří Lojín

Obálka: Jiří Hrabinec, Míla Dušek

Vytiskl: OFTIS s. r. o. v Ústí nad Orlicí

Přispěvky do Kruhu 54 zasílejte:

Milan Dušek – Helvíkovice 104, 564 01 Źamberk (próza)

e-mail: spisovatel@milandusek.cz

Jiří Faltus – Zborovská 221, 563 01 Lanškroun (poezie)

e-mail: faltus.jiri@centrum.cz

Jiří Lojín – Svinčany 36, 535 01 Přelouč (Publicistika)

e-mail: vasil.pes@seznam.cz

Elektronicky ve WORDU (v text. Editoru) velikost písma 12, písmo Times New Roman.

Uzávěrka příspěvků pro č. 54: 15. listopadu.

Zveřejněné práce nejsou upravovány bez dohody s autorem.

Pardubice

Číslo vyšlo z předplatného členů Střediska a městských knihoven, které bulletin odebírají a s přispěním vydavatelství OFTIS v Ústí nad Orlicí.

